

VERSLAG

OVER HET

bestuur en den toestand der zaken

VAN DE

STAD TURNHOUT,

Door het College van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad
in zijne zitting van 5 October 1885 voorgedragen.

Turnhout.

Drukkerij F. Beersmans-Pleek.

MDCCLXXXV.

Mijne Heeren,

Wij hebben de eer UEd., volgens de bepalingen van artikel 70 der gemeentewet, het volgend verslag voor te leggen over het bestuur en den toestand der zaken onzer stad gedurende het jaar 1884-1885.

TITEL I.

STAAT DER BEVOLKING.

Volgens de statistieke opname van 31 December ll. beliep de bevolking onzer stad tot 17219 zielen. Zij werd onderverdeeld in 8308 mannen en 8911 vrouwen.

BEWEGING VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

**Geboorten, sterfgevallen huwelijken,
chtscheidingen,
erkende en gewettigde kinderen.**

Ten einde UEd. nopens den staat der bevolking en de beweging van den Burgerlijken Stand nader in te lichten, geven wij hier de vergelijkende tafel der jaren 1883 en 1884.

Van de sterfgevallen der twee geslachten in 1884, telt men er :

Van 0 tot 1 dag	1
" 1 " 2 dagen	3
" 2 " 3 "	1
" 3 " 4 "	5
" 5 " 10 "	6
" 10 " 15 "	5
" 15 " 20 "	5
" 20 " 25 "	6
" 25 " 1 maand volkomen	1
" 1 " 2 " "	11
" 2 " 3 " "	8
" 3 " 6 " "	27
" 6 " 1 jaar	26
" 1 " 2 "	15
" 2 " 3 "	15
" 3 " 4 "	5
" 4 " 5 "	4
" 7 " 8 "	1
" 8 " 9 "	1
" 10 " 11 "	1
" 15 " 16 "	3
" 17 " 18 "	1
" 18 " 19 "	1
" 19 " 20 "	3

Mede te dragen 155

JAREN.		1884		1883		Verschil in meer in min	
MANNELIJKE		WETTIGE		322	295	24	27
		VROUWELIJKE		303	294	1	9
MANNELIJKE		ONWETTIGE		14	16	2	2
		VROUWELIJKE		7	7	0	0
TOTAAL		626	592	34	36	2	2
MANNELIJKE		Kinderen en ongehuwden.		103	95	8	8
		VROUWELIJKE		182	138	44	44
MANNELIJKE		Gehuwden		50	50	0	0
		VROUWELIJKE		37	33	4	4
WEDUWENAARS		30	36	6	6	0	0
WEDUWEN		36	36	0	0	0	0
TOTAAL		337	257	80	80	0	0
Meerder gestorven dan geboren		00	00	00	00	00	00
Meerder geboren dan gestorven		300	145	155	155	0	0
MANNELIJKE		Wettige en onwettige.		DOOD GEBOREN		In de geboorten en sterfgevallen niet begrepen.	
				11	14	3	3
VROUWELIJKE		DOOD GEBOREN		14	9	5	5
		25	23	2	2		
TOTAAL		25	23	2	2	0	0
Getal twalingen onder de geboorten begrepen.		7	8	1	1	0	0

AANMERKINGEN.

In 1884 zijn hier ter stede 3 personen van het mannelijk en 3 van het vrouwelijk geslacht overleden, die geen deel van de bevolking maakten; terwyl er 5 van het mannelijk en 2 van het vrouwelijk geslacht, die hier woonachtig waren, elders zijn overleden. Tusschen de 300 meer-geboornen dan gestorvenen, is er 1 begrepen wier ouders elders waren gevestigd en die dus ook in het vooraangehaalde cijfer der bevolking 17219 niet mede is geteld.

HUWELIJKEN.

Huwelijken tusschen jongmans en meisjes:

Jonkmans, geboren in 1845-1849 met meisjes, geboren in 1800-1802	1
» » 1850-1854 » » 1840-1844	1
» » 1850-1854 » » 1850-1854	4
» » 1850-1854 » » 1855-1859	3
» » 1850-1854 » » 1865-1866	3
» » 1855-1859 » » 1850-1854	9
» » 1855-1859 » » 1855-1859	15
» » 1855-1859 » » 1800-1802	7
» » 1855-1859 » » 1865-1866	8
» » 1855-1859 » » 1867-1869	1
» » 1860-1862 » » 1855-1859	6
» » 1860-1862 » » 1860-1862	7
» » 1860-1862 » » 1865-1866	11
» » 1860-1862 » » 1867-1869	2
» » 1865-1866 » » 1860-1862	4
» » 1865-1866 » » 1865-1866	10
	<u>90</u>

Tusschen jonkmans en weduwen :

Jonkmans, geboren in 1840-1844 met weduwen, geboren in 1845-1849	1
» » 1845-1849 » » 1845-1849	1
» » 1855-1859 » » 1855-1859	1
» » 1865-1866 » » 1840-1844	1
	<u>4</u>

Tusschen weduenaars en meisjes :

Weduenaars, geb. in 1820-1824 met meisjes, geboren in 1825-1829	1
» » 1855-1859 » » 1845-1849	1
» » 1840-1844 » » 1856-1854	1
	<u>3</u>

Mede te dragen 3

Weduenaars, geb. in 1845-1849 met meisjes, geboren in 1840-1844	2
» » 1850-1854 » » 1850-1854	1
» » 1850-1854 » » 1855-1859	2
» » 1855-1859 » » 1855-1859	1
	<u>6</u>

Tusschen weduenaars en weduwen:

Weduenaars, geb. in 1815-1819 met weduwen geboren in 1820-1824	1
» » 1815-1819 » » 1825-1829	1
» » 1840-1844 » » 1855-1859	1
» » 1840-1844 » » 1840-1844	1
	<u>4</u>

Totaal 107

In 1883 108

Verschil in min 1

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

	Jongens.	Meisjes.
Erkend bij de verklaring van geboorte	0	0
Gewettigd van minder dan 3 maanden reeds erkend	0	5
» » 3 maanden tot 1 jaar niet erkend	2	1
» » 1 tot 2 jaar	1	0
» » 2 » 5 »	0	5
» » 5 » 10 »	1	5
	<u>4</u>	<u>10</u>

VERANDERING VAN WONING.

De personen, die van 1 Januari tot en met 31 December 1884. onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk : 238 mannen, 197 vrouwen.

Van buiten 's lands :

Uit Frankrijk	2	»	1	»
» Holland	26	»	14	»
» Duitschland	2	»	5	»
» Engeland	2	»	1	»
» Amerika	0	»	1	»
» andere landen	5	»	1	»
	<u>275</u>		<u>224</u>	
	403			

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten in het rijk ; 238 mannen, 286 vrouwen.

» » koninkrijken en landen :

» Holland	22	»	15	»
» Duitschland	2	»	1	»
	<u>24</u>		<u>16</u>	
Totaal	<u>262</u>		<u>300</u>	
	562			

Zoodat er 9 mannen en 80 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS DER BEVOLKING.

Men bestatigt dat het vooral de mindere burgersklas is die aan de vereischten der wet, opzichts de verklaringen van woonstverandering, voldoet.

REGISTER VAN INBURGERING.

Slechts ééne verklaring werd op de Secretarij ontvangen sedert ons laatste verslag.

REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Zonder aanmerking.

Door tusschenkomst van den heer Officier van den Burgerlijken stand, bekwam de Societeit St Jan Francis Regis 21 extracten.

De nederlegging der registers van het jaar 1884 ter Griffie der Rechtbank, gaf geene aanleiding tot opmerkingen.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUUR.

Gemeente-raad.

Er bestaat thans eene vacature in den Gemeente-raad, ten gevolge van het vroegtijdig overlijden van den heer Ad. Jos. Keuppens, landbouwer, lid van den Gemeenteraad dezer stad voor de afgezonderde gehuchten sedert 1 Januari 1879, en op 7 November 1884 in onze stad overleden.

In zitting des Raads van 12 November volgende, bracht de heer Voorzitter in het openbaar hulde aan den dierbaren afgestorvene, en besloot men eenparig eenen brief van rouwbeklag aan zijne familie te schrijven.

Op 19 October laatst had er alhier eene gemeente-kiezing plaats, waarbij de heeren Burgemeester, V. Van Hal,

scheper, H. Hendrickx, C. Hombrouck, J. Marynen, J. B. Straelen, Ad. Goelen, J. B. Wouters, aftredende leden, en de heer A. Verwimp, in vervanging van den heer F. C. Loyens, overleden, werden gekozen. De heer Verwimp is op 21 November 1884 in zijne hoedanigheid van gemeenteraadslid in openbare zitting des Raads aangesteld. Zijn mandaat zal eindigen op 31 December 1887. Dit der overige herkozene Raadsheeren eindigt met 31 December 1890.

De Raad vergaderde in 1884 achttienmaal.

College van Burgemeester en Schepenen.

De heer J. A. C. Hoefnagels, Burgemeester der stad sedert 13 Meert 1866, is bij koninklijk besluit van 22 December 1884 in deze hoedanigheid herbenoemd, terwijl een ander koninklijk besluit van 15 Januari 1885 de heer V. Van Hal als schepen herbenoemde. De heer Burgemeester legde op 24 December 11. den vereischten eed af in handen van den heer Gouverneur der provincie, en de installatie van den heer Van Hal geschiedde in zitting des raads van 20 Januari 1885.

Gemeente-ontvangst.

Zonder verandering.

Personeel en inrichting der bureelen.

Deze blijven dezelfde.

Kiezerslijsten.

De jaarlijksche herziening gebeurde overeenkomstig de wet, van 1 tot 14 Augusti 11.

Er zijn 34 personen doorgeschrapt die voor de sluiting waren overleden; 14 welke hunne woonst elders hebben gevestigd; 19 welke den cijns niet meer betalen en 2 die hunne lasten niet hebben voldaan in 1884.

2 Burgers verliezen hun recht als algemeene kiezers en 5 als provinciale, terwijl er 15 voor de eerste maal als algemeene en 16 als provinciale kiezers op de lijst voorkomen.

De nieuwe kiezers worden onderverdeeld in 7 voor de Wetgevende Kamers; 31 voor den Provincialen Raad en 37 voor den Gemeenteraad.

Wet van 22 Augusti 1885.

Hare uitwerkselen zijn onbeduidend voor onze stad.

De lijst van 1885, vergeleken bij de voorloopig gesloten voor 1886, geeft den volgenden uitslag:

JAREN	KIEZERS VOOR DE VORMING		
	Van de Wetgevende Kamers.	Van den Provincialen Raad	Van den Gemeenteraad.
1885	302	778	990
1886	307	777	995
Verschil	in meer	5	0
	in min	0	1

Kiesexamen.

Voor de kiesexamen der maand September 1884 boden er zich twee kandidaten aan, die het examen vroegen in het vlaamsch. Eene dezer bekwam het diploma.

Voor den zittijd van April 1885 waren er vier kandidaten, waarvan twee voor de fransche en twee voor de vlaamsche taal.

De twee kandidaten voor het examen in de fransche taal, en een dergene voor de vlaamsche gelukten.

Wetgevende Kamers.

De volgende tabel bevat de verschillende staten en beroepen waartoe de personen behooren in 1885 op de kiezerslijst voor de Wetgevende Kamers gebracht :

Landbouwers en pachters	29
Nijveraars (meesters van fabrieken of groote werkplaatsen)	21
Beenhouders	10
Bakkers en banketbakkers	10
Brouwers	5
Molenaars	4
Ondernemers, metsers, schilders en schrijnwerkers	10
Goud- en zilversmeden, juwelieren en horlogiemakers	1
Drukkers en Boekhandelaars	2
Andere nijverheden	18
Logement- en hotelhouders en restaurateurs	9
Winkeliers (Kleinhandelaren).	17
Herbergiers en slijters in dranken	15
	<hr/>
Mede te dragen	158

	Medege dragen	158
Kooplieden, reeders en wisselagenten		37
Bankiers, wisselaren en makelaren		2
Staatsambtenaren en bedienden		11
Provinciale en gemeente-ambtenaren en bedienden		0
Rechters en raadsleden.		6
Advokaten en avoués		5
Notarissen		5
Ministers der eerediensten		5
Bestuurders van onderwijsgestichten, professoren en onderwijzers		4
Genees- en heelmeesters		5
Andere personen toebehoorende aan den gezondheidsdienst		2
Letterkundige dagbladschrijvers		0
Kunstschilders, beeldhouwers en bouwkundigen		4
Officieren van het leger		0
Eigenaars, renteniers, burgerlijke en militaire gepensioneerden		30
Andere bedrijven		33
	<hr/>	
	Totaal	302

Lijst der jury.

De herziene lijst van het loopende jaar bevat 57 ingeschrevenen. Bij de herziening werden er 3 doorgehaald als overleden, en drie die uit oorzaak van vertrek, ouderdom en vermindering van aanslag, de vereischte voorwaarden niet meer vereenigden.

Vier burgers werden voor de eerste maal op de lijst ingeschreven.

Kiezingen.

Er heeft op 19 Oktober, zooals wij onder de rubriek « Gemeenteraad » vermelden, eene gemeentekiezing plaats gehad tot de vernieuwing van het mandaat der grootste helft des Gemeenteraads.

Al de aftredende leden werden zonder strijd herkozen.

Bestuurzaken, Stadsschriften, enz.

Zonder verandering.

Gemeente-goederen.

Roerende en Onroerende.

De overschotten van wegen, tot welker verkoop de stad behoorlijk was gemachtigd, en die tot dusverre, uit verschillende redenen, niet was geregeld, zijn eindelijk, bij akt van 30 Mei 1885, door de aanpalende in der minne aangekocht.

Deze voorhoofden, gelegen achter Lokeren, het Stokt, enz., brachten op 363,11 fr.

Op 4 Augusti laatst werd het recht van jacht op de eigendommen der gemeente, achter de Heizijde, groot ongeveer 22 hectaren, openbaar verpacht voor de som van 51 frank's jaars en toegewezen voor drie jaren aan den heer H. Van Dooren, nijveraar, alhier woonachtig.

De verpachting van maste spellen in voormelde bosschen, dd° 28 October 1884, bracht 43,45 franken op.

Aankoopingen, Verkoopingen, Mangelingen.

Geene.

Betwistbare zaken.

Geene.

Gemeente-reglementen.

In zitting des Raads van 27 Januari dezes jaars, hebt Gij een nieuw reglement gestemd over den verkoop van visch in de stadsmijn.

De bijzonderste bepaling van het reglement behelst dat de pachter het recht zal bezitten van alléén visch in de mijn te mogen verkoopen.

De verpachting voor 1885 heeft plaats gehad op 9 Februari laatst, en werd voor een jaar toegewezen aan de heeren Jan Adriaensen en Guilielmus Janssens, vischkooplieden alhier, voor den prijs van 210 frank's.

In zitting des Raads van 3 Augusti jl. hebt Gij insgelijks in principé gestemd, te beginnen met 1° Januari 1886 eene taks te heffen op de draaiorgels, die met kermissen en openbare feesten in de stad en op de gehuchten in werking zijn.

Gij zult, bij het bespreken der begrooting, hierover verder te beramen hebben, en wellicht een reglement stemmen dat deze zaak zal regelen.

TITEL III.

GEMEENTE—INKOMSTEN.

Ontleding der gemeente-rekening van 1884 en waardeering der begrooting van 1886.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

a. GEWONE.

Erfelijke inkomsten

	REKENING	BEGROOTING
Verhuring van huizen en andere opbrengende gebouwen	0325,00	0325,00
Verkoop van turf, schadden, hout en strooiselenz.	45,45	100,00
Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.		
Voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen	5064,17	5000,00
Opbrengst van het staangeld in het vleeschhuis	475,00	450,00
Gewone additionneele centiemen op de belastingen	4797,11	4750,00
1/4 der belasting op de honden	506,38	530,00
Aandeel der stad voor de afgeschafte octrooi-rechten volgens de wet	03749,57	03749,57
Belastingen op de rijtuigen op veren of riemen.	3333,00	3350,00
Item op paarden en ossen	4572,00	4000,00

Item van de belasting op het bebouwd kadastraal inkomen der bebouwde huizen, luthuizen en nijverheidsgebouwen	23605,00	38000,00
---	----------	----------

Andere ontvangsten

Opbrengst der ruiming van de stadspissijnen en gemakken	63,00	63,00
Opbrengst der akten van den burgerlijken stand	130,24	175,00

b. BUITENGEWONE.

Goed slot der vorige rekening	50403,50	00,00
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	00,00	17623,02
Toelage van de provincie voor de stadsteekenschool	600,00	600,00
Toelage van den Staat voor de stadsteekenschool	00,00	600,00
Id. id. 1884 nog te ontvangen	00,00	600,00
Toelaag voor de muziekschool van de Provincie	500,00	500,00
Id. voor het lager onderwijs	1754,00	9066,00
Id. voor de bewaarscholen		1000,00
Verskillende ontvangsten, interesten der spaar-kas begrepen	1061,82	500,00
Buitengewone opcentiemen	20860,08	20700,00
Militaire logementen, transporten, enz.	00,00	1000,00
Teruggave van de verschotten gedaan voor de kuissching der rivieren <i>ex officio</i> , ten laste der boordeigenaars	151,04	100,00
Opbrengst van reeds verleende en nog te verleenen concessien voor begraafplaats op het gemeentekerkhof	528,00	600,00

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	00	16740,00
--	----	----------

	Medege dragen	00	16740,00
2. Kapittel Publieke veiligheid en gezondheids- gesteltenis, enz.		00	25760,00
3. » Gemeentewerken		00	11050,00
4. » Handel en scheepvaart		00	00,00
5. » Caserneering, logementen en mili- taire transporten		00	1000,00
6. » Publieke weldadigheid		00	62503,45
7. » Eeredienst		00	1300,00
8. » Openbaar onderwijs		00	39462,40
9. » Schoone Kunsten		00	6800,00
10. » Gevestigde schuld		00	8812,09
11. » Regelingen		00	400,00
12. » Herhalingen		00	00,00
13. » Buitengewone uitgaven		00	00,00
14. » Verschillende uitgaven		00	5900,25
15. » Nieuwe werken en bijzondere uit- gaven		00	4244,25
	Totaal		183774,44

Uitkomst der begrooting van 1886.

Ontvangsten	fr. 192704,49
Uitgaven	» 183774,44
Overschot	fr. 8930,05

Oude Schulden.

Wij verwijzen hiervoor naar het verslag 1882-1883.

Leeningen.

De vierde uitgaaf van 7600 fr., waarvan wij in vorig ver-

slag gewaagden, is bij herhaling geregeld in de begrooting van het loopende jaar.

Wij schreven insgelijks in deze begrooting een crediet van 15750 fr. voor verbetering der afwatering in de Bentel- en Klinkstraten. Deze uitgaaf zoude worden gedekt door eene 5^e uitgaaf op de leening van 1880, van 13400 fr. vermeerderd met eene geevenredigde ondersteuning van het Staatsbestuur.

Echter, daar deze werken door de hogere Overheid nog niet zijn goedgekeurd, heeft de uitgaaf dezer fr. 13400 op 1 Juli ll. niet plaats gehad, en besparen wij aldus voorloopig derzelve intresten.

Wij deelen hier mede het beloop en den datum der verschillende gedeeltelijke uitgiften op de leening van 1880 aan 4 ten honderd.

- 1^e uitgave van fr. 100.000, » in Mei, Juni en Juli 1880.
- 2^e » » 30.000, » op 16 December 1881.
- 3^e » » 10.000, » op 1 Juli 1884.
- 4^e » » 7.600, » op 1 September 1884.

Finantieele gesteltenis.

De nedergelegde rekening over het dienstjaar 1884, sluit met eenen boni van fr. 25038,39 die, na aftrek der som van fr. 20516,29 waarmede de aftrek der begrooting van 1885 begint, de som van fr. 4522,10 blijft bedragen.

Deze toestand spruit grotendeels voort uit de weigering door het Staatsbestuur van alle hulpgeld voor den dienst van het lager onderwijs in het jaar 1884.

Uit de ontleding der verschillende gemeente-rekeningen bestatigen wij dat één opcentiem op de 3 grondslagen de volgende opbrengst levert :

In de jaren 1883 en 1884

Voor de grondlasten	fr. 356,87	fr. 362,37.
" personeel	" 302,65	" 322,94.
" patent	" 149,00	" 145,28.

Totaal " 808,61 " 830,59.

In 1878 was de opbrengst fr. 728,37.

" 1879	id.	" 742,69.
" 1880	id.	" 765, " .
" 1881	id.	" 786,01.
" 1882	id.	" 802,20.
" 1883	id.	" 808,61.
" 1884	id.	" 830,59.

Comptabiliteit.

Begrooting van 1885.

In zitting der Bestendige Deputatie van den Provincialen Raad van 16 Januari 1885 werd de begrooting voor het loopende dienstjaar vastgesteld als volgt :

Ontvangsten, allerlei	fr. 224.437.76
Uitgaven, id.	" 211,335.94
Overschot	" 13.101.82

Rekening van 1884.

De nedergelegde rekening bedraagt in ;

Ontvangsten, allerlei	fr. 186.375,03
Uitgaven	" 161.336,64
Overschot	fr. 25.038,39
Reeds in de begrooting van 1885 gebracht	" 20.516,29
Er blijft dus beschikbaar	" 4.522,10

Pensioenkas der toegevoegden.

De specificatie heeft op 5 Maart laatst plaats gehad.

Zij gaf de volgende uitslagen :

Ontvangsten, allerlei	fr. 2694,72
Uitgaven	" 1231,60
Overschot	" 1463,12

Met dezen overschot is er eene belgische rent à 3 % van 1000 franks aangekocht, n° 13092, mits eene som van fr. 874,29.

De belgische obligatiën 3 %, ns 8667, 8404 en 11561, zijn versmolten in n° 12562 van fr. 6300.

Het nummer 85 der stadsleening 1880 van 200 fr., alsmede de belgische obligatie n° 6923 aan 4 %, beloopende fr. 5100, zijn behouden.

TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid.

Het personeel blijft voortdurend hetzelfde.

Geneeskundige dienst.

In zitting van 22 September 1884 werden de heeren Dieudonné, J. P. M. en Huybrechts, H. G. als geneesheeren van den armen genoemd, te zamen met de heeren Goffin, L. en Vermeirsch, J.

De beraming werd door den Gemeenteraad bekrachtigd op 12 November volgende, en hun werd eene jaarwedde toegekend van 500 franken, ingang nemende met 1° Januari 1885.

In den loop der maand Mei gaf de heer Dieudonné, uit oorzaak van vertrek, zijn ontslag.

Hieruit volgt dat de dienst voorloopig door de drie voornoemde geneesheeren wordt waargenomen.

Eene vraag van verhooging van het krediet van 2000 op 3000 franken voor den geneeskundigen dienst, is inmiddels bij het gemeentebestuur ingekomen en door U op 9 September goedgekeurd.

Roerende en onroerendé goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Sedert ons laatste verslag heeft het Armbestuur drie giften ontvangen, te weten :

1° Eene buitengewone gift van fr. 1000. „ aan den Armen der stad gedaan door tusschenkomst van den heer Burgemeester, en gegeven door den heer Van Hal, Francois, geboren te Turnhout, rentenier, thans wonende te Brussel, Belliardstraat, n° 33.

Deze gift geschiedde om te verhelpen in de noodwendigheden der lijdende volksklas, door het gure wintergetijde zwaar getroffen.

Een brief van dankbetuiging werd den milden gever gezonden.

2° Eene gift van 500 franken, van jufvrouw Eliza de Fierlant, particuliere alhier, voor concessie van begraafplaats op het gemeentekerkhof voor wijlen haren oom en hare moei, Carolus Martinus en Maria Elisabeth Hendrickx.

3° Eene van 2000 franken van de kinderen Van Hal, particulieren, alhier woonachtig, zonder last aan het Bureel gedaan ter nagedachtenis hunner overledene moeder, wijle vrouwe Constantia Anna Catharina Van Hal.

Aankoppingen, verkooppingen, mangelingen.

Op 15 Oktober 1884 verkocht het Armbestuur spelden

en gekapten mast in zijne bosschen in de Baarleheide. Deze verkoop bracht fr. 448,80 op.

In zitting des raads van 17 December 1884 werd den akt van verkoop van staande te wassen kanadaboomen ter streke Ouden Dijk en Papenbruggen goedgekeurd.

Deze bracht op met de 10 % fr. 2420. »

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Eene beraming van het Armbestuur van 16 Meert 1885, waarbij de machtiging werd gevraagd een kapitaal van fr. 4444,44 in ontvangst aan te nemen en te herplaatsen in Belgische fondsen 3 %, is door den Gemeenteraad op 26 Meert 1885 goedgekeurd.

Deze som vertegenwoordigt het kapitaal eener verschuldigde rent door wijlen den heer J. F. Van Put, in leven rentenier te Turnhout, en door den notaris Dierckx in naam der erfgenamen af te leggen.

Eene rent van 2000 fr. in kapitaal, ten laste der weduwe J. B. Vermeulen en kinderen, werd insgelijks afgelegd en herplaatst in Belgische fondsen 3 %.

Comptabiliteit.

Rekening 1884.

Deze bedraagt in :

Ontvangsten allerlei	fr. 58636,30
Uitgaven	» 56884,88

Goed slot fr. 1751,42

Begroting 1885.

Deze bedraagt in :

Ontvangsten, allerlei	fr. 55485,33
Uitgaven	» 54566,26

Overschot fr. 919,07

Het bedrag der toelaag uit de stadskas, voor den dienst van het armwezen in het jaar 1885 is hetzelfde gebleven als in 1884 en belooft dus tot fr. 28400. »

Daar het Bureel van Weldadigheid en het Bestuur der Godshuizen jaarlijks door de stad moeten worden ondersteund, bevinden deze zich in de onmogelijkheid iets tot vorming van het provinciaal gemeenzaam fonds bij te dragen, en blijft deze som, in verhouding van fr. 0,60 per inwoner, voor 1885 in het geheel fr. 10206. » ten laste der stadskas.

Onderstanden, uitdeelingen.

Volgens rekening van 1884, bestatigen wij de volgende onderstanden :

In geld	fr. 9000, »
In brood	» 12793,11
In kleederen, lijnwaad en beddegoed	» 1242,17
In geneesmiddelen	» 1737,85
Jaarwedden der genees-, heel en vroedmeesters.	» 2000, »
Mondkosten, enz., der bestedingen	» 12000, »
Voor armen, ter woonst in vreemde gemeenten te helpen in 1884	» 1262,70
Voor armen ter woonst in vorige jaren	» 68,55
Voor huishuren	» 2400,25
Aan vreemde behoeftigen, in de stad verblijvende.	» 4003,81
Uitdeeling in geld (buitengewoon krediet).	» 4000, »

Samen fr. 50000,44

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR.

Het personeel blijft onveranderd.

Roerende en onroerende goederen.

In zitting des raads van 2 Juni 1885 werd het Bestuur gemachtigd openbaarlijk te verhuren, de gebouwen eertijds gediend hebbende tot bewaarschool, staande op de Meir en zijnde de eigendom van het Begijnhof, alsmede over te gaan tot de publieke verkooping eener huizing op den hoek der Lange- en Korte Begijnestraten, groot 3 aren 36 centiaren en insgelijks toevoorende aan het Begijnhof.

Daar er geene liefhebbers zich aanboden, zijn de ledig staande gebouwen tot heden nog niet verhuurd; de verkoop der in prijs gebrachte huizing is opgehouden uit rede van te geringen inzet.

Giften en legaten.

Het Bestuur der Godshuizen ontving van jufvrouw Elisa de Fierlant eene afzonderlijke gift van 250 franks aan St. Pieters Godshuis en aan St. Elisabeth's Gasthuis, tot het bekomen van concessie van grond voor begraafplaats op het Gemeentekerkhof.

Eene gift van 1000 franks werd aan het St. Petrus

Godshuis gedaan door den eerw. heer Jan Baeten, pastordeken te Westerlo, met last van jaarlijks ten eeuwigen dage te doen lezen door den eerw. heer bestuurder van het gesticht of door eenen anderen priester, zoo mogelijk in de kapel van het Godshuis en in den loop der maand December, eene lezende mis *pro defunctis*, tegen het stipendium van fr. 2,50, verlangende de gever dat, zooveel mogelijk, het personeel van het Godshuis deze mis 's jaars zal bijwonen.

De kinderen Van Hal gaven aan St-Petrus Godshuis en aan St-Elisabeths Gasthuis, aan elk afzonderlijk, eene som van 2000 franks zonder last, ter nagedachtenis hunner moeder, wijle vrouwe Constanca Anna Catharina Van Hal.

Aankoopingen, verkoopingen, mangelingen.

De akt van verkoop van staande te wassen boomen, werd in zitting des raads van 20 Januari 1885 goedgekeurd.

Deze gaf eene gezamentlijke opbrengst voor de drij gestichten van fr. 2323,20.

De verhuring van het recht van jacht op de eigendommen der Godshuizen bedraagt in jaarlijkschen pacht prijs 225 franks.

Afleggingen aanlegging van kapitalen.

De volgende kapitalen werden aangelegd :

St Elisabeth's Gasthuis.

Aangekocht frs. 1900 Belgische obligatiën 2 1/2 % à fr. 73,50 N° 10011 netto fr. 1398,43.

St. Petrus Godshuis.

Aangekocht frs. 10000 obligatiën der stadsleening 1880, elk van 1000 franks, N° 241—250.

Id. fr. 1200 Belgische obligatiën 2 1/2 %, N° 9610 aan fr. 70,50, . . . netto fr. 852,02.

Id. fr. 1000 Annuïteiten 4 % à fr. 101,75, zijnde N° 9801 netto fr. 1022,94.

Id. fr. 1600 Belgische obligatiën 2 1/2 % à fr. 73,50, N° 9899 . . . netto fr. 1193,40.

Id. fr. 2700 Belgische obligatiën 2 1/2 % aan fr. 73,50 onder N° 10011 . . . netto fr. 1987,24.

Voor den aankoop te voldoen der fr. 10000 van de stadsleening 1880 verkocht men :

1° fr. 7600 Belgische obligatiën 3 % à fr. 84,20 en

„ 100 „ obligatie 4 % „ 104,20

hetwelk samen opbracht netto fr. 6529. „

2° fr. 2000 Annuïteiten 4 % à fr. 102,15, zijnde ns 12293 en 12294 netto fr. 2043,80.

3° Van eene uitgekomene obligatie der stad N° 228, groot fr. 1000. „

Voor een uitgekomen stuk Annuïteiten 4 % N° 12272 à fr. 1000, netto fr. 999. „

Begijnhof.

Van de stad Antwerpen voor een uitgelot stuk der uitgestelde schuld, N° 507, netto . . . fr. 100,18.

Comptabiliteit.

De begrotingen voor het dienstjaar 1885 werden vastgesteld als volgt :

	ONTVANGSTEN	UITGAVEN	OVERSCHOT
St. Elisabeth's Gasthuis	fr. 23496,12	fr. 23403. »	fr. 31,12
Begijnhof	» 17030,93	» 17037,30	» 43,39
St. Petrus Godshuis	» 34487,33	» 34412,30	» 74,97
Algemeen totaal	fr. 77014,38	fr. 70914,92	fr. 410,46
Die voor 1884 bedroegen	» 81990,58	» 81801,45	» 138,23
Verschil in (meer	fr. 0,00	fr. 0,00	fr. 0,00
(min	» 4964,78	» 4940,23	» 18,33

Voor de herplaatsing van kapitalen bracht men in de begrooting voor :

St. Elisabeth's Gasthuis	fr. 650, »
Begijnhof	» 450, »
St. Petrus Godshuis	» 450, »
Totaal fr. 2500, »	

De rekeningen over 1884 bedragen :

	ONTVANGSTEN	UITGAVEN	OVERSCHOT
St. Elisabeth's Gasthuis	fr. 24058,71	fr. 23072,02	fr. 506,69
Begijnhof	» 15039,45	» 15331,30	» 108,04
St. Petrus Godshuis	» 33842,30	» 30704,48	» 3137,82
Algemeen totaal	fr. 73740,46	fr. 69077,80	fr. 5012,33

Betwistbare zaken.

Geene.

Fondatie en Infirmierie op het Begijnhof.

Er waren 7 zieken of gebrekkige begijnen in de Infirmierij buiten de bestuurster en hare helpster ; in de fondatie werden er 8 onderhouden.

St. Elisabeth's Gasthuis.

PERSONEEL.

Het personeel, met de overste inbegrepen, bestaat thans uit 19 religieuzen.

Men bezigt bestendig 6 hoveniers en knechten en 2 meiden voor de hoeve, den landbouw, den stal, enz.

Bovendien is er bestendig eene portieresse aan den ingang der ziekenzalen.

ZIEKEN.

Men verpleegde in het Gasthuis van 1 September 1884 tot 1 September laatst :

Ten laste van Turnhout	270 personen.
» van andere gemeenten	17 »
» van den Staat	0 »
Voor hunne penningen	23 »
Totaal	310 personen.

St. Pieter's Godshuis.

Het inwendig bestuur van het gesticht blijft voortdurend toevertrouwd aan 8 religieuzen, onder bestuur van den eerw. heer Ernest Raeymaekers.

De gemiddelde bevolking bestaat uit 44 weezenmeisjes en 14 jongens. Men telde er 38 oude mannen en 21 oude vrouwen.

Zinneloozen.

Het getal zinneloozen ten laste der stad geplaatst te Erps-Querbs, Brugge, St-Truiden en Gheel, beloopt tot 23.

Het 1/4 hiervoor door de stad betaald, bedroeg fr. 2135,85.

Blinden en doofstommen.

Men betaalde voor dezen dienst fr. 438,61. Tegenwoordig zijn er 4 stomdooven en 1 blinde te Brugge en 1 blinde te Zwijndrecht.

Bedelaarswerkhuizen.

Gemiddeld zijn er 28 of 29 bedelaars te onderhouden. Onverminderd de 3/4 ten laste van het gemeenzaam fonds, betaalde men hiervoor fr. 3293,25.

In 1884 werden er twee minderjarigen in de hervormingsschool te Ruysselede geplaatst.

Sedert dien werden er bij vonnis door het Staatsbestuur heengezonden voor onbepaalden tijd 1 jongen, en tijdelijk 1 meisje.

TITEL V.

E E R E D I E N S T.

Geestelijkheid.

Deze is dezelfde gebleven.

Kerkfabrieken.

Wij hebben deswegens geene verandering te vermelden.

REKENINGEN OVER 1884.

a. St Petrus kerk.

Ontvangsten, allerlei	fr. 21843,36
Uitgaven	„ 20889,56
Overschot	fr. 953,80

b. O. L. V. te Sevendonck.

Ontvangsten, allerlei	fr. 692,58
Uitgaven	„ 604,06
Overschot	fr. 88,52

BEGROOTINGEN VOOR 1885.

a. St Petrus kerk.

Ontvangsten, allerlei	fr. 21267,54
Uitgaven	„ 21169,38
Overschot	fr. 98,16

b. O. L. V. te Sevendonck.

Ontvangsten, allerlei	fr. 1753,25
Uitgaven	„ 1726,85
Overschot	fr. 26,40

Nieuwe werken.

In het jaar 1884 is er in den omgang van het koor wederom eene nieuwe geschilderde glasraam geplaatst. Zij verbeeldt de opdracht van Christus in den tempel.

Het voetstuk draagt voor opschrift :

Sanctæ Mariæ Matri Jesu

Henrica Van Genechten, uxor J. E. Glenisson,

An^o Dⁿⁱ MDCCCLXXXIV.

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Sedert ons laatste verslag ontving het kerkfabriek van St. Petrus een legaat, ter waarde van 35 franks, en bestaande uit een diamanten hart, hetwelk werd gelegueerd door wijle Isabella Timmermans, weduwe van Carolus Van Ostade.

Kapitalen.

Zonder verandering.

TITEL VI.

OPENBAAR ONDERWIJS.

College van humaniteiten.

Het getal leerlingen, zoowel der internen als der externen, neemt immer toe.

Men heeft zich verplicht gevonden wederom nieuwe lokalen bij te bouwen.

Het grondig onderwijs, dank den iever en de diepe kennis der professoren, blijft allen lof verdienen.

Staats middelbare Jongensschool.

In den loop van het schooljaar 1884—85, klom het getal leerlingen tot 190.

M. Meuris, regent, verplaatst naar Mechelen, is in dezelfde hoedanigheid vervangen door M. J. Schreurs. MM. Victor Noyens en L. Ceustermans werden benoemd als onderwijzers in vervanging van MM. Gysen en Brouwers.

Bij ministerieel besluit van 21 April 1885, werd de heer Ensich verplaatst naar Dinant, en vervangen door Mr Emile Allegaert.

Ten gevolge van het ontslag, door den heer Franz Andelhof gegeven, is de heer Schreurs, regent, voorloopig als muzikleeraar aangesteld.

Met den bijzonderen prijskamp voor de vlaamsche taal

tusschen de middelbare scholen van het Rijk, in 1884, bewam de school eenen schitterenden uitslag.

De heer Lodewijk Stroobant van Turnhout behaalde den 2^{en} prijs, terwijl de heer Alois Leysen, insgelijks van Turnhout, den 4^{en} prijs mededroeg.

Gemeente lager onderwijs.

Lagere scholen, scholen voor volwassenen, bewaarschool.

In uitvoering der wet op het lager onderwijs van 20 September 1884, heeft de Gemeenteraad, in zitting van 17 December volgende, zich bezig gehouden met de regeling van het schoolwezen in de stad.

Werden behouden:

1° De lagere gemeenteschool voor jongens (centrum), met den hoofdonderwijzer en eenen hulponderwijzer.

2° De lagere gemeenteschool voor meisjes (centrum), en

3° De bewaarschool daaraan gehecht; deze beide laatste met eene hoofdonderwijzeres en twee hulponderwijzeressen voor de meisjesschool, en twee hulponderwijzeressen voor de bewaarschool.

Werden afgeschaft :

1° De gemengde lagere school te Sevendonck. Deze werd sinds twee jaren door geen enkelen leerling bezocht en er was ook geen onderwijzer.

2° De twee scholen van volwassenen.

Het onderwijs van den godsdienst en der zedonleer werd aan het hoofd van het programma geschreven.

Onderwijzend personeel, jaarwedden, enz.

De jaarwedde van den hoofdonderwijzer, Edmond Tyriard, werd bepaald op fr. 2000, die daarenboven nog 300 franks voor vergoeding van huishuur geniet.

Deze van den tijdelijken hulponderwijzer, Jozef Moreels, eerst op 1000 franks gebracht, is in zitting van 20 Januari 1885, bij zijne bepaalde aanstelling als hulponderwijzer, op 1200 fr. vastgesteld.

De jaarwedde van de hoofdonderwijzeres, Mme Deckers-De Belsier, is op fr. 2000 behouden.

De eerste hulponderwijzeres, jufvrouw M. Verbruggen, geniet eene jaarwedde van fr. 1200. De drie overige ieder eene van fr. 1000.

Deze zijn : Jufvrouw M. DeBacker, tweede hulponderwijzeres der gemeente-meisjesschool ;

Jufvrouwen M. Eysermans, en Est. Vernimmen, hulponderwijzeressen der gemeente-bewaarschool.

Volgens de ingebrachte lijsten der maand Juni, wordt het onderwijs gevraagd voor het schooljaar 1885—1886.

In de gemeente jongensschool voor 67 kinderen.
id. meisjesschool „ 203 „

In het afgelopen schooljaar werd de gemeentebewaarschool gevolgd door 85 jongens en 95 meisjes.

Onderstand voor het lager onderwijs.

De nedergelegde rekening over het dienstjaar 1884 be-

wijst, dat er geene toelaag van den Staat, noch van de provincie is ontvangen voor den dienst van het lager onderwijs.

Voor de Bewaarschool ontving men :

Van den Staat	fr. 1204. »
Van de Provincie.	» 200. »

Voor de aduultenscholen :

Van den Staat	fr. 550. »
Van de Provincie	» 0,00

Totaal fr. 1754. »

De bijdragen der stad beliepen volgens de schoolrekening :

Batig slot der rekening 1885	fr. 5094,05
Voor de gewone kosten	» 4880,47
Schadeloosstelling voor huishuur	» 300, »
Voor prijsuitdeelingen	» 253,00
Voor de Bewaarafdeeling	» 702,16
Batig slot der rekening 1885	» 45,84
Voor de scholen van volwassenen	» 158,57
Batig slot der rekening 1885	» 826,25
Voor boeken, schoolbehoefdens, enz.	» 60,18

Totaal fr. 12,035,00

Kapittel 8, betiteld « Openbaar Onderwijs » is voor het loopende jaar 1885, in de stedelijke begrooting, vastgesteld als volgt :

1. Kosten der gemeentescholen, intra muros	fr. 9700, »
2. id. der aangenomen id. id.	» 18700, »
3. id. id. school, extra muros	» 1500, »
4. id. der gemeentebewaarschool, materieel inbegr. »	» 2200, »
5. id der aangenomen id.	» 2500, »
6. Onderstand voor de school van middelb. onderwijs »	» 4050, »
7. Pensioenen aan MM. E. F. Bertels	» 524,40
P. Boeckx	» 471,60
G. Tyriard.	» 10 40

Totaal fr. 39462,40

Volgens de begrooting van het jaar 1884, bedroeg zelfde kapittel slechts 20186. » franks. Er is dus eene vermeerdering van uitgaaf ontstaan van fr. 19276,40.

Deze toestand van zaken heeft ons verplicht nieuwe middelen te beramen om in den dienst van het onderwijs te kunnen voorzien.

De mobiele belasting van 10 % op het bebouwd kadastraal inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen van 60 fr. en hooger, is uit dien hoofde gebracht op 15 %. De opbrengst, geraamd op 12700 fr., vermeerderd met de geëvenredigde toelage voor 1/3 van den Staat, laat verhoppen dat de dienst desdoende geregeld zal zijn.

Bijzonder lager onderwijs.

Lagere Scholen, Scholen voor volwassenen, Bewaarschool.

Overeenkomstig de organieke wet van 24 September 1884 voor het lager onderwijs, heeft de Gemeenteraad, bij zijne voormelde beraming van 17 December laatst, aangenomen :

1° De vrije katholieke jongensschool (centrum), bestuurd door den heer Ad. F. Jacobs, en kende haar toe eene toelaag van fr. 10850, ».

2° De vrije katholieke meisjesschool (centrum), bestuurd door mej. Philomena Moerman, en kende haar toe eene toelaag van fr. 7850, ».

3° De vrije katholieke gemengde school te Sevendonck,

bestuurd door Mr F. Van der Veken, en stond haar toe eene toelaag van fr. 1500, ».

4° De vrije katholieke bewaarschool, in de Bekestraat gevestigd, bestuurd door mej. M. C. De Bruyne, en stond haar toe voor het schooljaar 1884—1885 eene toelaag van 2500 franks.

Deze aannemingen geschieden onder voorbehouding van zich ieder in alles naar de voorschriften der wet, en bepaaldelijk van artikel 9, te gedragen.

De heer Minister van het Inwendige en van Openbaar Onderwijs, bij zijn besluit van 11 Mei 1885, bekrachtigde deze aannemingen. Echter dient er te worden opgemerkt, dat de gemeenten uitsluitelijk over de inrichting van het onderwijs in de bewaarscholen beschikken, en dat er diensvolgens door den heer Minister over de aanneming der vrije bewaarschool niet is besloten.

De toelaag, hiervoor gestemd, blijft dus in haar geheel ten laste der stadskas.

Het onderwijs wordt voor het schooljaar 1885—1886 gevraagd :

In de aangenomene jongensschool	voor 756 jongens.
id. id. meisjesschool	» 442 meisjes.
id. id. gemengde school	
	te Sevendonck » 42 jongens en 30 meisjes.

In de vrije bewaarschool gaan 170 jongens en 150 meisjes ten schole.

In de aangenomene jongensschool zijn 6 hulponderwijzers, onder toezicht van eenen hoofdonderwijzer, met het onderwijs der schooljeugd gelast.

Vijf onderwijzeressen worden gebezigd in de aangenomene meisjesschool, en vier in de aangenome bewaarschool.

De zondagscholen voor volwassenen werden gevolgd door 410 jongens en door 290 meisjes.

De school der Nonnen van het H. Graf telde 479 leerlingen, waaronder 272 tegen betaling, 125 kosteloos, en 82 die insgelijks leerden kantwerken, naaien, breien, enz.

Nijverheids-, Ambacht- en Normaalscholen.

Geene.

Bijzondere Kostschool.

Deze meisjesschool, onder het bestuur der Kanunikessen van het H. Graf, had 36 pensionnaires in 1885.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN
LETTEREN.

Teekenschool.

De bevolking onzer stad beseft immer meer wat al nut die school voor de jeugd oplevert.

Dank zij den iever van den heer P. J. Taeymans, bestuurder, mogen wij eenen voortdurenden vooruitgang in de school bestatigen.

199 leerlingen volgden de lessen gedurende het wintersaisoën, waarvan :

- 51 de klassen der bouwkunde ;
- 94 " van figuur en sieraad ;
- 54 " van lijnteekening.

Het Staatsbestuur schonk nogmaals 4 eeremetalen.

Wij durven verhopē dat hetzelfde zal voortgaan de school te ondersteunen met het verleenē van toelagen.

Muziekschool.

Men heeft met de jongste prijsuitdeeling kunnen waarnemen dat de school denzelfden lof verdient als verleden jaar.

Er waren in het afgelopen schooljaar 45 leerlingen, die allen de lessen der notenleer volgden, en waarvan er zich tevens 11 op de blaasinstrumenten en 6 op de snaartuigen oefenden.

Letterkundige genootschappen.

Geene.

Muziekgezelschappen.

Zonder verandering.

Bijzondere verzamelingen van oudheden, enz.

Wij hebben deswegens geene bijzonderheden te vermelden.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST.

Openbare gezondheidsgesteltenis.

In de plaatselijke geneeskundige commissie is er geene verandering geschied.

In het algemeen is de gezondheidstoestand onzer stad opperbest.

Er doen zich betrekkelijk weinig gevallen van sterften voor. Alleenlijk heerscht sedert eenigen tijd de ziekte genaamd « Kroep » onder de kleinen. Zij is echter minder hevig dan de mazelen in 1883, vermits het getal overlijdens, aan deze ziekte toe te schrijven, op heden de veertig niet bereikt.

Koepokinënting.

Zonder verandering.

Begravenissen.

Het nieuw gedeelte van het Gemeentekerkhof is nog niet aan den dienst der begravingen geleverd; uit rede er voorafgaandelijk aanaardingswerken dienen verricht te worden.

De prijs van den grond, door de stad aan concessievragenden af te staan, is van 20 op 50 franks per vierkante meter gebracht.

Rampen en ongelukken.

Wij hebben geene openbare rampen te vermelden.

Sedert 1 September 1884 hadden er tien brandrampen plaats op ons grondgebied.

Op Zondag, 7 Juni 1885, des morgens kwaart voor 7 ure, sloeg de bliksem op den toren van St. Pieter.

De overmaat van electriciteit trof den bliksemafleider, die, volgens gevoelen van deskundigen, het overtollige niet kon dragen, en uit deze rede eene gedeeltelijke ontlasting vond op de electriche draden, die de klok in gemeenschap brengen met den reguleur van het Stadhuis. Hierdoor werden de voornoemde draden doorgesneden en de klok stond stil. Er waren geene verdere onheilen te betreuren.

Brandspuiten.

Het vrijwillig pompierskorps heeft zich steeds onderscheiden tijdens de menigvuldige brandrampen, waardoor de stad werd geteisterd.

Wij drukken er hier onzen dank over uit.

Het materieel wordt steeds goed nagezien en de oefeningen naar wensch bijgewoond.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

Daar de genaamde J. Van Gorp, in 1883 nachtwaker genoemd, zijn ontslag gaf, hebt Gij Jan Cornelissen tot deze functie benoemd.

De toegevoegde van politie, Fransus Neeckx, gaf op 20 Juli laatstleden zijn ontslag.

Op 9 September is Donkers, J. J.; tot toegevoegde genoemd met eene jaarwedde van 800 franken.

Misdaden,

Overtredingen, Aanhoudingen.

Van 1 September 1884 tot 1 September laatstleden werden er 748 proces-verbalen opgemaakt voor de volgende feiten :

Aanslag tegen de cerbaarheid	0
Bedelarij en landlooperij	15
Brandrampen	10
Eerrooverij	2
Ongemuilbande honden	26
Dieverij van hout en strooisel	133
Huisdieverij met of zonder braak	80

Mede te dragen 245

	Medege dragen	245
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	40	
Misbruik van vertrouwen	1	
Mishandeling, beledigingen en smaadwoorden	142	
Andere overtredingen aan gemeente en provinciale reglementen	173	
Straatschennis en ruststoornis.	83	
Vernieling van veldvruchten	10	
Zinneloozen toestand.	6	
Zelfmoord	1	
Drenkelingen	1	
Doodsbedreigingen	6	
Woonschennis	6	
Aftroggelarij	2	
Redding van kinderen	5	
Banbreuk	1	
	Totaal	729

Hierbijgevoegd : de Commodo & Incommodo: 19

Samen 748

Ordonnanciën en reglementen.

Men zie hiervoor, TITEL II, *Gemeente-reglementen.*

Gevangenhuis.

Bevolking op 1 Januari 1884	55
Binnengekomen gedurende het jaar	8059
Uitgegaan	8057
Bevolking op 31 December 1884	57
Getal der aanwezigheidsdagen	23426
Dagen van onderhoud ter infirmerij	40
Zieke gevangenen	3

Twee vrouwen, lijdende aan verslapping der geestvermogens, zijn in het jaar geplaatst; de eene te Gheel; de andere te Bergen.

Paspoorten.

9 bewijzen van eenzelvigheid werden afgeleverd sedert 1 September 1884.

Werkmansboekjes.

Van deze werden er 14 gevraagd tot 1 September laatst.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Men zie het verslag van 1881—1882.

TITEL X.

MILITIE.

Bepaald aandeel.

Het register van inschrijving der jongelingen, in 1885 geroepen om deel te nemen aan de loting voor de nationale militie, bevatte 164 namen.

Drie dezer werden voor de loting doorgehaald daar zij Nederlanders waren.

Het contingent, aan onze stad in 1885 opgelegd, beliep tot 42 manschappen.

Militieraad.

De Militieraad vergaderde in drie zittingen.

Er verschenen voor hem, buiten de lotelingen, 109 uitgestelden der vorige jaren, en eenen voorloopig ontslagene uit kracht van art. 28 der wet.

Even als vorig jaar was de geschiktheid tot den dienst bijzonder gunstig en hieruit vloeit voort dat slechts n° 177 het laatste dienstplichtig was.

Onder de vrijgestelden vinden wij er elf ter oorzaak van broeder in dienst en vier voor onderstand van ouders.

De overige bleven vrij uit rede van zwakke lichaamsgesteldenis.

VERDEELING VAN HET CONTINGENT.

3 ^o Linieregiment	2
7 ^o id.	2
9 ^o id.	2
10 ^o id.	2
14 ^o id.	16
Genie, Pontonniers	1
2 ^o Regiment jagers te voet	2
1 ^o id. lanciers	1
5 ^o id. artillerie	1
6 ^o id. id.	2
7 ^o id. id.	3
Bataillon van administratie	1
Vervangen door het departement van oorlog	5
Achterblijvers	2
Totaal	42

GELEERDHEID DER LOTELINGEN.

Volgens verklaring, door de milicianen zelve gedaan tijdens hunne inschrijving, is hun graad van geleerdheid vastgesteld als volgt :

Kunnende alleenlijk lezen	4
id. lezen en schrijven	5
id. lezen, schrijven en rekenen	114
Ongeleerden	41
	<hr/>
Samen	164

Wij mogen dus zeggen dat 75 % der lotelingen eenen min of meer voldoende graad van lager onderwijs hebben ontvangen.

Burgerwacht.

Men raadplege het verslag van verleden jaar.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1884.

Kadaster.

Zonder verandering.

Rechtstreeksche belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1006 artikelen.

In 1884 bracht de grondbelasting op :
In principaal ten voordeele van den Staat fr. 36976,42

IN OPCENTIEMEN.

1. Voor de provincie 12.	" 4437,18
2. Voor de gemeente 47.	" 17378,95
	<hr/>
Algemeen totaal	fr. 58792,55

Het belastbaar inkomen, dat tot grondslag aan deze belastingen diende, en in 1006 artikelen verdeeld, bedroeg fr. 528,235,06.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 1120 belastingschuldigen.

Het bedrag van het lastkohier bestond uit :

Hoofdsom ten voordeele des Staats fr. 32189,98

OPCENTIEMEN :

1. Voor den Staat 15	" 4826,72
2. id. 20 op het principaal der huurwaarde	" 1728,28
3. Voor de provincie 12	" 3862,64
4. Voor de gemeente 47	" 15128,60
5. Boeten, opnemings- en schattingskosten	" 105,22

Algemeen totaal fr. 57841,53

Ontleding der personeele belasting.

HUURWAARDE.

Dezelve bedroeg fr. 172828,00.

DEUREN EN VENSTERS.

Er waren er 1873 aangeslagen à rato van één frank, en 9237 aan fr. 1,10.

MOBILIAIR.

Het meubel was aangeslagen voor eene som van 457588 franken.

DIENSTBODEN.

De aanslag gebeurde volgens de voorschriften der wet van 25 Augusti 1883.

Dienstboden aan	8 franks	98
id.	10 "	133
id.	20 "	61
id.	25 "	39
id. met livrei	10 "	12
						343
					Samen	343

PAARDEN.

98 paarden waren aangeslagen, te weten :

Aan 10 franks	12
" 20 "	65
" 50 "	17
" 60 "	4

Patenten.

Er waren 1095 patentplichtingen.

De hoofdsom, ten profijte des Staats, op deze laatste geheven, beliep fr. 12822,67

OPCENTIEMEN:

1. Voor den Staat	20	"	2564, "
2. Voor de provincie	6	"	769,21
3. Voor de gemeente	34	"	4358,88
						Algemeen totaal	fr. 20514,76

Provinciale belastingen.

STERKE DRANKEN.

Aangeslagenen 307.
Bedrag des kohiers fr. 6123, "

TABAK en SIGAREN.

Aangeslagenen 120.
Bedrag van het kohier fr. 1110, "

BELASTING OP DE HONDEN.

367 gewone en 37 jachthonden wierden op den rol ingeschreven.

Deze beliep fr. 2023, "

ACCIJNSRECHTEN.

Voor bieren en azijnen in 1884. fr. 33584,16
id. id. in 1883. fr. 30492,40

Vershil in meer fr. 3091,76

Al deze opgaven zijn die der primitieve rollen van 1884, onverminderd het beoep der suppletieve voor hetzelfde jaar.

De provinciale steenweg op Oud-Turnhout is ook merk-
lijk verbeterd.

Stedelijke belastingen. — Jaar 1885.

10 % op het bebouwd kadastraal inkomen der woningen, lusthuizen en nijverheidsgebou- wen	fr. 25909,90
5 % id. id. id. ,beraming des raads van 17 December 1884, goedgekeurd bij konink- lijk besluit van 20 Januari 1885	fr. 12954,95
Op paarden en ossen.	„ 4514,40
Op de rijtuigen.	„ 3215, „
	Samen fr. 46594,25

Het kohier voor het onderhoud en verbeteren der buurt-
wegen in 1885, bedraagt fr. 3187,80.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

Zonder verandering.

Groote wegen en straten.

Het bestuur van bruggen en wegen heeft den steenweg
op Hoogstraeten, ter hoogte van de Hollandsche statie tot
aan den nieuwen Bassin, een meter doen verbreden.

Een gedeelte der Paterstraat is opgebroken en hergekas-
seid geworden.

Openbare verlichting, Gaz.

De tabel volgens artikel 29 van het kontrakt opgemaakt,
is voor 1885 op zekere punten gewijzigd geworden.

De stadsverlichting telt 141 lantaarnen.

Des zondags en op de wettige feestdagen moeten al de
lantaarnen branden.

50 dezer worden alsdan ten elf ure des avonds uitgedaan,
en op de andere'dagen van het jaar, 34.

Dagelijks worden er 125 ontstoken.

De ondervinding leert ons dat, voor het aanstaande jaar
1886, de tabel wederom zal moeten herzien worden voor
wat betreft de uren van aansteking en van uitdoening.

Wij laten hier eenen samenvattenden staat volgen der
uitgaven door de verlichting der straten, van het stadhuis
en der nachtwacht, veroorzaakt in 1884.

Maanden.	Verlichting der straten.		Totaal in franks.	Verlichting van het stadhuis en de nachtwacht.		Totaal in franks	Onvoorzienne uitgaven.
	Uren	prijs		kub. met.	prijs		
Januari	40153	0,02 c	802,00	140	0,20 c	28, „	0,70
Februari	53250	„	665, „	174	„	34,80	0,00
Maart	28475	„	509,50	150	„	20, „	2,10
April	25482	„	509,04	95	„	18,00	0,00
Mei	21488	„	420,70	85	„	10,00	0,00
Juni	17052	„	358,04	71	„	14,20	0,00
Juli	20694	„	415,88	52	„	10,40	0,00
Augusti	20904	„	558,08	05	„	12,00	0,00
September	51057	„	053,14	52	„	10,40	0,00
October	50000	„	758,12	79	„	13,80	0,00
November	42611	„	852,22	100	„	20, „	3,57
December	47725	„	034,50	125	„	24,00	1,20
Totalen	575257	0,02	7465,14	1100	0,20	252,00	7,37

Markten.

Zonder verandering.

Wij deelen hier de samenvattende tafel mede der hoornbeesten en andere, op onzemaandelijksche veemarkt te koop gesteld.

Te koop gesteld vee.		Ossen	Koeien	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schapen	Varkens.	Paarden	Stuks vee ter markt gebracht.
1884	October	31	318	158	171	10	7	107	1	803
	Novemb ^r	71	330	204	131	13	12	89	3	853
	Decembr ^r	212	222	111	146	16	5	133	12	853
	Januari	424	174	122	100	11	9	136	15	991
1885	Februa ^r	830	311	215	193	22	16	163	15	1765
	Maart	404	273	148	152	24	8	169	8	1186
	April	124	240	141	192	8	3	54	2	764
	Mei	80	188	130	183	10	4	236	0	831
	Juni	188	289	193	161	11	3	110	4	959
	Juli	88	351	168	161	31	8	94	4	905
	Augusti	17	177	62	122	12	1	137	0	528
Sept ^r	23	267	106	173	17	3	47	2	638	
Stuks vee ter markt gebracht.		2492	3140	1758	1885	185	79	1477	66	11082
Prijs per stuk	laagste	23 fr.	150 fr.	110 fr.	60 fr.	125 fr.	15 fr.	6 fr.	0	
	hoogste	560 fr.	490 fr.	373 fr.	183 fr.	470 fr.	56 fr.	25 fr.	0	

Men zie verder het verslag over 1881-1882 en dit van 1878-1879.

Vleeschhal.

De banken in de vleeschhal werden, even als vorige jaren, publiek verpacht.

De gezamentlijke opbrengst was fr. 413.

Keurmeestersdienst.

De keurmeesters Jan Van Pelt en Antoon Levrie zijn tot 31 December aanstaande herbenoemd geworden.

In vervanging van Car. Clymans, hebt Gij in zitting van 9 Februari l., den heer H. Vueghs, voorheen slachter alhier, tot dit ambt genoemd.

Openbare plaatsen en straten.

Buiten de kasseiingswerken in de Lange Begijnestraat verricht, heeft men een gedeelte gekasseide goot gelegd op het einde der Lindekens- en der Korte Gasthuisstraten, alsook een gedeelte steenweg aan het Kasteel.

Een koninklijk besluit van 15 Juni 1885 bekrachtigde de beslissing des gemeenteraads van 26 Meert 1885, het bestuur van St. Josephs college alhier machtigende in rechte lijn te bouwen van den hoek der St. Joseph's kerk naar de Apostolische school, in de St. Josephstraat.

Hieruit ontstond eene inneming van grond van 41 meters 49 decimeters vierkant, aan den prijs van 300 fr. de are, zijnde fr. 124,47, welke som betaald is.

Door het aanvoeren van steengruis in de Papenbruggestraat en op het einde der Kwakkelstraat, heeft men dezelve merkelyk verbeterd.

De omsluitingsmuur van het gemeentekerkhof is naar wensch voltrokken en de akker, waarvan wij in ons vorig verslag gewaagden, bij hetzelfde ingelijfd.

Riolen.

Zooals wij in 1884 meldden, verhoopten wij eene toelaag op de kas der Provincie en des Staats voor gezondheidswerken in de Bentel- en Klinkstraten, en hadden uit dien hoofde plannen met bestek naar de hogere Overheid verzonden.

Deze echter, vooraleer hiertoe te besluiten, heeft hare opmerkingen deswegens medegedeeld, verlangende uw gevoelen hierover voorafgaandelijk te kennen.

Deze zaak is thans aan uwe beraming onderworpen.

Om de onaangenaamheden te voorkomen die gedurig ontstonden door de instortingen der riool aan de kom der oude vaart, en vermits dezelve in verval was, hebben wij eene nieuwe waterleiding langs den oostkant aangevraagd en de bemachtiging verkregen deze daar te stellen.

Wij hebben de werken openbaar aanbesteed, en dezelve toegewezen aan den heer Ant. Faes, aannemer alhier, voor de som van 933 franken.

Rivieren en waterloopen.

De commissie van betwistbare zaken bij het Ministerie van het Inwendige, bracht in 1884 het advies uit dat de weg, langsheen de vaart naar Desschel, achter het landgoed „de Paei, „ toehoorde aan de buurtwegenis der stad Turnhout.

Wij vonden ons derhalve verplicht de brug te herstellen, die aldaar over den Mergoirenloop ligt en in staat van verval verkeerde.

Bij de openbare aanbesteding bevielen de aanbestedingswerken aan wijlen den heer Fr. Goossens, in leven meester-timmerman, mits den aannemingsprijs van 330 franken.

De Meirloop werd gekuischt mits de tusschenkomst der stad voor de helft.

De rol der ambtshalve kuisching, door UEd. goedgekeurd op 20 Januari 1885, bedroeg fr. 151,04, en is regelmatig ingekomen.

Het beloop dezer is verantwoord in de rekening over 1884 onder art. 13 der gewone ontvangsten.

Wij hadden insgelijks, bij besluit van 24 mei 1884, eene bijzondere kuisching bevolen van den Meirgoiren-, Stink- en Wieltjensloop.

Eene bijvoegelijke kuisching, ambtshalve door den opzichter der buurtwegen bewerkstelligd, geschiedde en gaf aanleiding tot verzet van wege belanghebbende eigenaars. Daar het nut der verrichte werken te betwijfelen valt, en de manier op dewelke deze werden bevolen en nagegaan onregelmatig schijnt, is deze zaak tot hiertoe hangende gebleven.

De onkosten, voorspruitende uit de verbeteringswerken der rivier de Aa, 2e série, zijn door de bestendige-Deputatie voor ons grondgebied vastgesteld op fr. 1907,74.

Gemeente-gebouwen.

Het gemeente schoollokaal te Sevendonck is voorwaar-

delijk ten dienste gesteld der aangenomene gemengde school op dit gehucht bestaande.

Deze beslissing is door de bestendige Deputatie behoorlijk goedgekeurd.

De noodzakelijke herstellingen van de daken op het Stadhuis, het Kasteel en der school te Sevendonck, hebben eene merkelijke uitgaaf veroorzaakt.

Het lokaal, dienende tot gehoorzaal van den heer Vrede-rechter op het Steentje, is herschilderd en behangen, even als de woning van den heer Bestuurder der middelbare school.

De zolderingen van den Toren vereischten ook eene dringende herstelling.

Wij hebben insgelijks in den loop der maand Juli doen overgaan tot het herstel van het mekanism van den beiaard, en andere aria's doen plaatsen voor den rammel der uur en der halve uur.

Daar het gebouw van het nieuw Gasthuis genoegzame waarborg oplevert, en de termijn bepaald door de wet verlopen is, hebt Gij de uitbetaling gemachtigd van frs. 1880. „ aan de erfgenamen van wijlen den bouwmeester Jan Van Gastel, op de Consignatiekas geplaatst krachtens vonnis van 12 Augusti 1874, voor waarborg dier werken.

Bijzondere bouwingen.

Sedert 1 September 1884 zijn er 24 aanvragen ingekomen om te mogen bouwen langsheen de stadssiraten, en 14 nevens de groote wegenis.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

Hoedanigheid en opbrengst van den grond.

Zie het verslag van 1881—1882.

Staat van den oogst.

In het algemeen zijn de rogge, de tarwe en de haver ruim zoo goed gelukt als verleden jaar.

Dit is grootendeels te wijten aan het tamelijk zware wintergetijde, dat de landen had gezuiverd van het onkruid en het ongediert, door de voorgaande zwakke winters fel aangegroeid.

Ook de aanhoudende warmte van den Zomer heeft den wasdom uitermate begunstigd.

Men vreesde zelfs met rede dat de voortdurende droogte den wasdom zou hebben verdrukt.

Het hooi, de rogge, de tarwe en de haver leverden veel op; de aardappelplant, op de hooge landen door de droogte onderdrukt, doet nochtans op de leegte gronden insgelijks eene goede opbrengst verhoppen.

De teelt der boekwijn is dit jaar gedeeltelijk mislukt, doordien zij in den kouden nacht van 15 Augusti II. is bevrozen.

Ook is zij teenemaal verwaaid en heeft zij niet kunnen volkomen.

Hare opbrengst is dus slecht.

In onze omstreken is de wintergarst eveneens slecht gelukt; de zomergarst wordt er maar zelden meer gezaaid.

De droogte heeft den landbouwer zekernadeel toegebracht daar de toemaat en de klaverplantgeenen scheut hebben gedaan.

De speurrie en de rapen kwijnen insgelijks, en zullen on-derblijven zoo het najaar niet gunstiger wordt.

Bij gebrek aan voeder wordt het vee aan tamelijk lage prijzen verkocht; dit is een der oorzaken van de kwijning in den handel van hoornbeesten.

Het landbouwkomitee van Turnhout heeft zich tot den Gemeenteraad en het Staatsbestuur gericht, ten einde alhier gesubsidieerde landbouwvoordrachten te verkrijgen over de fruitboomkweekerij en de teelt der groenten.

De Raad stemde eene voorwaardelijke toelaag van 300 fr. mits het Gouvernement voor eene gelijke som tusschenkwame.

Een ministerieel besluit van 9 Juli 1885 stelde alhier de gevraagde voordrachten in gedurende het jaar 1886, doch bepaalde zijne toelaag slechts op 150 franks.

Men onderhandelt om eene wijziging aan dit besluit te bekomen.

Opbrengsten.

Men schat in het algemeen dat de granen, zaden, etc., per

hectaar middelmatig op ons grondgebied hebben opgebracht:

Het koren (rogge)	25	hectoliters;
De tarwe	30	"
De wintergarst	24	"
De boekweit	18	"
De haver	33	"
De aardappelen	1800	kilogrammen.

Prijs der granen.

In 1884 schat men den prijs der granen middelmatig:

Voor de rogge.	.	.	.	per 100 kilos fr. 17 "
" de tarwe.	.	.	.	" " 19 "
" de haver.	.	.	.	" " 18 "
" de boekweit	.	.	.	" " 17 "
" de wintergarst	.	.	.	" " 20 "
" het koolzaad	.	.	.	" " 35 "
" de aardappelen	.	.	.	" " 7 "

Prijs der boter.

De middelmatig laagste prijs was fr. 2.20 en de hoogste fr. 3 per kilogram.

Broodzetting.

Zonder wijziging.

Beplantingen of ontginningen.

Zonder bijzonderheden.

Veeartsenijdienst.

De gezondheid van het vee laat voortdurend niets te wenschen. Op onze maandelijksche veemarkt wordt er niets waargenomen opzichts de gezondheidspolitie der huisdieren.

Prijskamp voor paarden, vee, pluimgedierte en landbouwvoortbrengselen.

Geene.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

19. onderzoeken van commodo en incommodo hadden plaats van 1 September 1884 tot 1 September 1885.

Zij worden onderverdeeld als volgt :

Voor het plaatsen van eenen stoomketel van 80 paardenkracht	1
Voor ruiming eener stadspomp	1
Voor oprichting eener potbakkerij	1
” ” van stockvischwijkerijen	1
” wijziging aan het plan der alignementen der stadswegenis	1
	<hr/>
Mede te dragen	5

	Medegedragen	5
Voor verkoop eener huizing aan de Godshuizen toehoorende		1
Voor oprichting eener smis		3
id. van bakovens		3
id. van koffij- en peebranderijen		2
id. van slachterijen		3
id. van eenen eest		2
	Totaal	<hr/> 19

Handel op de vaart.

Sedert 1 September 1884 tot hetzelfde tijdstip 1885 is er door de vaart van Turnhout naar Antwerpen vervoerd :

Per ton van 1000 kilogr.

Steen	9995 tonnen.
Pannen en playeien	1575 ”
Steenkolen	14190 ”
Brandhout en mijnhout	8212 ”
Zand van Desschel en Moll	5093 ”
Heide (voor bezemen)	399 ”
Mest	8570 ”
Kasseien van Luik en Dinant	660 ”
Graan	210 ”
IJzer en koper (Rails).	1379 ”
Minerai de zinc	290 ”
Meubelen	40 ”
Kalk en ciment	339 ”

Hooi	74 tonnen.
Verschillende waren (bij beurten)	4420 "
Pulpe de betterave	133 "
Zout	119 "
Sterk water	266 "

De verschillende waren bij beurten beliepen verleden jaar slechts 1912 tonnen en het sterk water 22.

Dit merkelyk verschil spruit hieruit voort dat het vervoer te water, door de heeren Geentjens en Kets, van dag tot dag aangroeit.

Zij vervoeren 's wekelijks meer dan 85 duizend kilogrammen koopwaren.

Het doorgevoerd sterk water wordt benuttigd in de Poeder en Dynamietfabriek te Arendonck, wier fabrikaat, naar wij vernemen, sterk toeneemt.

Openbare vervoermiddelen.

In den loop van het jaar is eene vraag van tal van nijveraars en kooplieden der stad bij den Raad ingekomen, strekkende tot ondersteuning bij den heer Minister van IJzeren Wegen, Posten en Telegrafen, hunner vraag tot het leggen eener stoomlijn tusschen de dok n. 1 der vaart en de standplaats van den IJzerenweg.

De raad in zitting van 17 December 1884, besloot tot de ondersteuning en de heer Minister, tijdens de bespreking der begrooting van zijn departement, verklaarde in de Kamer

van Volksvertegenwoordigers dat deze verbinding zoude geschieden.

Het ontwerp is sinds dien ter studie.

De wet van 28 Mei 1884 hield oprichting eener Nationale Maatschappij voor het aanleggen en het exploiteeren van buurtspoorwegen.

Bij het vernemen der pogingen, door verschillende gemeentebesturen aangewend om eenen Buurtspoorweg te verkrijgen tusschen Antwerpen en Hoogstraeten over Oostmalle, hebben wij niet gearzeld ons bij dezolven te vervoegen, ten einde eene gezamentlijke aansluiting over Oostmalle-Turnhout te verwekken.

Wij kwamen tot eene overeenkomst met de gemeentebesturen van Vosselaer, Beersse, Vlimmeren en Oostmalle, en bepaalden de tusschenkomst der stad Turnhout op 3/5 van het vierde der onkosten ten laste der onderlinge gemeenten.

Pogingen werden aangewend bij de bestendige Deputatie van den provincialen Raad en bij het Staatsbestuur om de geëvenredigde ondersteuning te verkrijgen van Staat en Provincie.

De bestendige Deputatie stemde het aandeel der Provincie voor 1/4 der onkosten, en de Provinciale Raad, in zijnen jongsten zitting, bekrachtigde deze stemming onder uitdrukkelijke voorwaarde dat de lijn Turnhout-Oostmalle eene en dezelfde reeks zoude vormen met degene van Antwerpen naar Hoogstraeten.

Inmiddels had het Staatsbestuur zijne beslissing onderge-

schikt aan het uit te brengen gevoelen des Provincieraads, en tot dan toe gewacht de concessie aan de Nationale Maatschappij te verleenen.

Middelerwijl werd de wet gestemd van 24 Juni 1885, bij welke er merkelijke veranderingen ter zake in voege kwamen.

Intusschen hebben meermalen afgevaardigden uit den Gemeenteraad zich bij den heer Minister van 's lands Middelen vervoegd, om Hem van het nut der voorgestelde lijn te overtuigen en Hem te aanzoeken gehoor te geven aan de rechtmatige eischen der Turnhoutsche ingezetenen.

Dank zij de krachtdadige bemiddeling onzer achtbare Senator en Volksvertegenwoordigers, hebben wij de verzekering verkregen dat het gedeelte Oostmalle-Turnhout zal worden begrepen in ééne reeks met de lijn Antwerpen-Hoogstraeten over, Oostmalle, dermate dat deze lijn één en dezelfde Administratie zal bezitten, ééne exploitatie zal vormen en de vermoedelijke winsten in evenredigheid zullen worden gedeeld.

Het Staatsbestuur heeft zijne tusschenkomst in de onkosten der buurtspoorwegen in het algemeen van de 1/2, op 1/4 en hoogstens op 1/3 bepaald; doch, daar de intresten der annuïteiten van 4 1/2 op 3 1/2 zijn gebracht, en de lijn, door aansluiting bij Antwerpen-Hoogstraeten winstgevend beloofd te zijn, kan de vermeerdering der bijdrage der gemeenten in evenredigheid slechts onbeduidend zijn.

Wij wachten nog slechts de definitieve regeling der financiële tusschenkomst der belanghebbende gemeenten en

daarna de verleening der concessie en de laatste administratieve inlichtingen van de Nationale Maatschappij, om de lijn te zien aanleggen.

Rechtbank.

De heer Caers, B., rechter, heeft, uit hoofde van zijnen zeventigjarigen ouderdom, zijn ontslag gegeven, en zijne rechten op pensioen mogen doen gelden.

Tot heden is hem nog geen opvolger genoemd.

De heeren Donckerwolke, V. en Neyt. Ed., zijn tot deурwaarders bij de Rechtbank aangesteld.

Vrederecht.

De heer Jos. Versteylen, advocaat alhier, verving den heer J. Noten, als griffier bij het Vrederecht.

Koophandel. — Nijverheid.

De algemeene crisis, waarin finantiën en nijverheid verkeeren, duurt voort.

Er is geene beternis in den toestand te verhopē; intendeel bestatigen wij dat, bij gebrek aan bestellingen, de nijveraars verplicht zijn meer en meer werkvolk af te danken.

Het is dan hier, even als in alle centruns van nijverheid, noodig geworden nieuwe wegen van uitvoer te zoeken om, met eenige hoop op welgelukken, te kunnen kampen tegen de schaarschheid der bestellingen en tegen de ongewoon

lage prijzen, door de hevige concurrentie veroorzaakt.

Hetgeen wij van de nijverheid der gekleurde papieren en kaarten neerschrijven, moeten wij insgelijks zeggen van de tijd- en kantennijverheid, die in onze stad al meer en meer verkrijgt.

Niettemin bestatigen wij met fierheid dat onze nijverraars op schitterende wijze hunne voortbrengselen hebben uitgesteld op de Wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1885.

Wij hopen dat hunne loffelijke pogingen menige vrucht zullen dragen.

Ziehier de verschillende onderscheidingen die hun te beurt vielen :

I° AFDEELING.

1° Groep. 4° Klas:

DRUKKUNST EN BOEKHANDEL.

Diploom der bronzenmedalie: Etablissement Van Genechten, Ant.

5° Klas:

PAPIER- EN BOEKBINDERSNIJVERHEID, ENZ.

Diploom der gouden medalie: Van Genechten, A.

Diploom der zilveren medalie: Biermans, L.

10° Klas.

JUISTHEIDSWERKTUIGEN.

Diploom der eervolle melding: Andries, J.

2° Groep, 17° Klas.

GEKLEURDE PAPIEREN.

Diploom der zilveren medalie: Biermans L.

id Van Genechten, Ant.

Diploom der eervolle melding: Meses-Goris, P., et fils.

3° Groep, 25° Klas.

GARENS EN WEEFSELS IN KATOEN.

Diploom der eervolle melding: Van Pelt, G.

26° Klas:

GARENS EN WEEFSELS IN LIJNWAAD, KEMP, ENZ.

Diploom der bronzen medalie: Vueghs, R. et frère.

id. der eervolle melding: Jacobs, P. Jos.

81° Klas.

UITVOERARTIKELEN.

Eerediploma: Van Genechten, Antoon.

Diploma van zilveren medalie: Vueghs R. & frère.

” van eervolle melding: Caron, Emile.

—
Wij leggen insgelijks ter tafel het ontwerp der stedelijke begrooting voor 1886, en betrouwen op uwe welwillende medewerking voor al wat stads belangen aangaat,
—

Wij laten eenige historische aantekeningen over de jaren 1585, 1685 en 1785, onze stad betreffende, volgen.

Deze zijn door den heer P. J. Heuvelmans, oud-secretaris, opgesteld.

In openbare zitting des Gemeenteraads te Turnhout, den 5ⁿ October 1885.

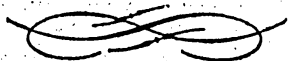
Ter ordonnantie :

DE SECRETARIS,

H. PEETERS.

DE BURGEMEESTER,

J. A. C. HOEFNAGELS.

Verzhillende Onderwerpen.

1585.

De behaalde veroveringen, door den Prins van Parma in de Nederlanden en voornamelijk van de stad Antwerpen, gaf argwaan aan den koning van Frankrijk, die met ongenoegen zag dat al de provinciën weder onder de heerschappij van Spanje zouden onderworpen worden. Deze rede noodzaakte den vorst met Spanje de vriendschap te breken. Koning Philippus hiervan onderricht, ging een nieuw verbond aan met den hertog van Savoyen, wien hij de Infante Catharina in het begin van 1583 ten huwelijk gaf. Philippus, ofschoon te vrede over deze verbintenis, werd integendeel zeer gestoord tegen de koningin Elisabeth van Engeland, omdat zij de Vereenigde Hollandsche provinciën ondersteunde.

Deze vorstin meende eene samenzweering te ontdekken in haar land en tegen haren persoon, die zij geloofde aan het Spaansch Hof te moeten toewijten. De misdadiger, die levendig werd gebraden, had nogthans zijne misdaad niet bekend wanneer men hem hierover ondervroeg. Elisabeth liet niet na haar vermoeden staande te houden, en besloot er zich over te wreken, met belangrijken onderstand aan de Hollanders te geven.

De koning van Spanje, hierover zeer ontroerd, oordeelde dat hij zijnen vijand met geweld zou afweren. Hij stelde dit aan zijnen

Staatsraad ter beraming voor, en hoorde hier de gevoelens van allen. Nogthans, in zulke omstandigheden was het moeilijk een besluit hierover te nemen, dewijl de oorlog in Vlaanderen en in Brabant (België) hem al werk genoeg gaf, en ook de Franschen gereed waren tegen hem den oorlog te hernemen. Een derde hinderpaal deed zich voor: De Ottomaansche Porte (de Turk) had Sinan als grootvizier genoemd. Deze verlangde zeer eenen inval in het koninkrijk Sicilië te doen, om het onder de Turksche heerschappij te krijgen, of ten minste teenemaal te verwoesten. De koning hiervoor bevreesd, trachtte de kuiperijen van den grootvizier te verhinderen met moeite te doen om een verbond met de Ottomaansche Porte te sluiten.

Deze maatregel werd door de Ambassadeurs van Frankrijk en Engeland ontdekt, en zij lieten niet na het verlangen van den Spaanschen koning te verijdelen wiens gezanten, niet dan met het uitdeelen van goud, bij de voornaamste Ministers der Ottomaansche Porte werden toegelaten.

Intusschentijd ondervonden de Staten der Vereenigde provinciën dat zij niet machtig genoeg waren om den Prins van Parma wederstand te bieden. Parma had reeds verschillende steden en sterkten, « die in het bezit der Vereenigde Provinciën waren, hernomen. Volgens eene oude beschrijving van de Meierij en stad van 's Hertogenbosch hadden Grave van Hohenlo den 19 Januari 1585 ook eenen « mislukten aanslag op die stad gedaan, waarvan wij het verhaal « letterlijk onder de bijlage Litta A mededeelen. »

Vervolgens zonden genoemde Staten gezanten tot den Franschen koning om hem de heerschappij op te dragen. Hendrik III onthaalde de gezanten met groote eer, maar daar hij zelf voor een inlandschen oorlog vreesde, weigerde hij dit aanbod. Hij raadde de gezanten aan hunnen toevlucht te nemen tot de koningin van Engeland. De Vereenigde provinciën zonden vervolgens een ander gezantschap tot Elisabeth om haar dezelfde aanbieding te doen. Deze vorstin van alles kennis hebbende, toonde zich niet misnoegd over den voorkeur welke men aan Frankrijk had gegeven; zij wilde nogthans de Oppër-

heerschappij ook niet aannemen maar beloofde de Staten als getrouwe bondgenooten te ondersteunen, en hun eene legerbende van 5000 voetknechten en 1000 ruiters onder het opperbevel van Robert van Dudley, Graaf van Leycester, te verleen, welke zij zelve zou betalen, mits men haar tot borgstelling voor hare verschotten de steden Vlissingen en Briel met de sterkte van Rammekeus zou overleveren. Zij hield nog eenige andere besprekken voor, die allen aanvaard wierden, en het verdrag werd door haren gezant Davidson en door de Staten in den Haag geteekend op den 2° October.

Ter zelve tijd vernam koning Philippus het verbond door de konin van Engeland met de Vereenigde Provinciën van Holland gesloten door de bemiddeling van den Graaf van Leycester, wien het bevel was opgedragen over de hulpkrijgsbenden, die zij naar Holland zond, alsmede van die der Staten.

Den 19° December landde de Graaf van Leycester te Vlissingen aan met 6000 mannen en was vergezeld van meer dan 500 edellieden. Hij nam bezit van de plaatsen, die krachtens het verbond aan de koningin van Engeland moesten overgeleverd worden, en begaf zich naar den Haag alwaar hij op den 4° Februari 1586 door de Staten als gouverneur-generaal der Vereenigde Provinciën werd ingehuldigd.

Dadelijk gaf de katholieke koning het bevel in al zijne provinciën de Engelschen, die er zich in bevonden, aan te houden, en al hunne schepen en goederen verbeurd te verklaren.

Deze Ordonnantie werd met de grootste strengheid uitgevoerd, dusdanig dat een groot getal kooplieden verplicht waren bankroet te maken en veel andere te zeerooven om te kunnen bestaan.

Vervolgens zag men in alle scheepstimmerwerven veel vlijt ten einde zich tegen Engeland te wapenen en eene ontzaggelijke vloot tot stand te brengen.

Terwijl de vooraangehaalde gebeurtenissen plaats hadden, was de toestand der Turnhoutsche inwoners alledroevigst. Er bestond om zoo te zeggen geen handel of nijverheid meer, en zij moesten aanhoudend groote lasten opbrengen, pioniers en vervoermiddelen in Z. M. leger te Stabroek en elders leveren.

Volgens de rekening van den colecteur Wouters-Peeters op 6 Januar 1585 gesloten, hadden schout, schepenen en de gemeine inwoners van Turnhout, om meerdere schade te verhoeden, zeker appointment aangegaan met den colonel La Garde, waarbij was vastgesteld dat men tot onderhoud der soldaten, omtrent 40 in getal, liggende in garnizoen op het kasteel, zoude betalen alle dagen 25 gulden 3 stuivers. De burgers werden bij schatting volgens hunnen staat belast.

De uitgaven van dit kohier beliepen tot 10980 gulden 17 stuivers 3 braspenningen.

Volgens eene andere verklaring verzekeren de schepenen der poort en Vrijheid Turnhout, in den jare 1584-1585 gecontribueert te hebben aan den commissaris-generaal zoo in gelde, haver en hooi wel eene som van zes duizend gulden. (Zie bijlage Litt. B.)

Turnhout had ook moeten geven aan de Lanciers en Arquebusiers (busschieters) van den Prior van Hongariën aan de nagenoemde gemeenten, te weten :

Voor de Lanciers.

Aan Oirschot in geld 22 guld. 8 st. 20 veertelen en 2 spinten haver en 628 pond hooi.

Aan Weelde in geld 11 guld. 5 st. 4 3/4 veertelen en 2 spinten haver en 542 pond hooi.

Aan Poppel 4 3/4 veertelen en 2 spinten haver en 542 pond hooi.

Aan Ravels in geld 6 guld. 17 1/2 st. 2 veertelen 10 spinten haver en 350 pond hooi.

Aan Stiphout in geld 3 guld. 7 st. 2 veertelen 2 spinten haver en 208 pond hooi.

Aan Geerven in geld 3 gulden 10 1/2 st. 2 veertelen 2 spinten haver en 240 pond hooi.

Voor de busschieters.

Aan Geldrop in geld 6 guld. 12 st. 3 veertelen en 13 spinten haver en 344 pond hooi.

Aan Heze in geld 15 guld 14 1/2 st. 8 veertelen en 10 spinten haver en 845 pond hooi.

Aan Leende in geld 14 guld. 14 st. 8 veertelen en 8 spinten haver en 532 pond hooi.

Aan Erp in geld 52 guld. 7 veertelen en 8 spinten haver en 688 1/2 pond hooi.

Er was ook tusschen het kapittel van Ste Peeterskerk ter eenre en de schepenen en de gezworen der Vrijheid Turnhout ter andere zijde een akkoord over de lasten aangegaan op den laatsten dag van Mei 1585, waarvan wij hier eene kopij laten volgen :

Accoordt met het kapittel over de lasten.

Condt ende kennelycken sy eenen Iegelycken dat alsoo midts de lanckduerige inlantschen orlogen, troublen ende oproerten die eenige hebben geuert gehadt soo teghens Syne Ma^t, ter saecken van vremde soldaeten vuytten lande te doen gaen, als extirpatie van den Catholiquen Roomschen geloove, soo ist van noode geweest dat Innesetene van Turnhout soo wel geestelycke als wereltlycke persoonen, niemand vuytgesondert, hebben moeten contribuieren naer rate, portie ende gelegenthey van syne goeden en de hanteringhe, om by dien middele te preserveren de kercken, geestelycke ende wereltlycke persoonen mitsgaders oock d'afbranden en de plunderen van den gemeynen lieden huysen ende hoe wel de voors. Ingesetenen dyen aengaende hunne uytterste devoir genoeg hebben gedaen soo en hebben sy nochtans d'ongeregelthey van eenige soldaeten soo wel ter eenre als ter andere syden soo niet connen benemen ende wederstaan, sy en hebben groote rooveryen ende gevanckenisse soo van geestelycke als wereltlycke persoonen voortgesteld, ende alsoo Syne Ma^t deur Godts gratie de saecke nu soo verre heeft gebrocht, dat te hoopen is datte voors. troublen ende orloogen sullen comen te cessen, soo syn myneheeren de Deken ende Canonicken van Ste Peeters kerke en supposten binnen der Vryhey van Turnhout ter eenre, ende schepenen ende geswoorens der voorschreye Vryhey ter andere syden met malcanderen overcomen ende veracordeert, alle noodeloose processen ende querellen te vitieren, dye ter saecken van de voors. contributien tegens malcanderen hadden geschapen geweest

te gerysen, dat de voorschreven schepenen ende gesworen in preinditie van de privilegien, regten ende Immunityten van den voors. caple, hun bij Hertogen ende Hertoginnen van Brabant gegeent ende verleent, niet meer en sullen quotiseren oft belasten ja als sooveele in hun soude mogen wesen ter saecken van heure geestelycke goeden, voorders dan outs altyt is geschiet in de ordinarisse beden, volgen den contracte dyen aengaende tussehen de voorschreven partyen eertyden met malcanderen aangegaen, ende dat sy oock de selve niet meer sullen billetteren by hunnen toedoen om eenige soldaeten in hnnne huysen te logeren ende accomoderen en de vlceren de vs. schepenen en gesworen dat sy tot Invaliditeit prejuditie en de nadeel van de van de privilegien, regten ende Immunityten van voors. Caple noyht en hebben begeren te doene, dan dat den uystersten grooten noot dye tot preservatie van vs. heeren van vs. Caple eygen persoonen ende heure huysen soowel heeft gerequireert ende Veyst te contribuieren, als alle andere Ingesetenen, die deur dyen middele heure leven, persoonen, en de goeden hebben in effect genoch moeten rantsoenen ende behouden en voor sulcx hebben de voors. Deken ende canonicen soo voor hun als andere supposten in de vs. voorgaende contributie en tauxatien geconsenteert ende consenteren midts desen, gelovende dat sy ter saecken van de selve contributien ende lasten dyen aenclevende, gheen Veyschte sy buyten oft metten rechte weer en sullen doen oft laeten doen en geschieden ineeniger manieren, behoudelyck dat te selve voordaen sonder henne merckel consente niet meer in consequentien en sal worden getrocken oft gebrocht ende des toirconde hebben de voorschreven heeren van den Cappitule ter eenre, ende de voors. schepenen ende gesworen der voorschreven Vryheyd ter andere syden hunne groote segelen obligatoir hyer aen doen hangen op den lesten dagh Mey Int jaer ons Heeren Duysent vyfhondert ende vyfentachtich.

Den 6^e Juni 1585 schreef Alexander van Parma uit Bevere aan de Schepenen van Turnhout, kennis gevende dat de commissaris Longni, troepen, die maar eenige dagen in Turnhout zouden verblijven, zou komen monstereen, en verzocht hen alle hulp daartoe te verleenen.

Op Kermisdag betaalde men aan tien Trompetters, die in de pro-

cessie voor het Heilig Sacrament en onze Lieve Vrouwe speelden, 10 gulden.

Op denzelfden dag (... Aug.) gaf men, met bewilliging van de Schepenen, ten huize Pauwels, onder de Linde, bij Cornelis Schuermans en ten huize van Pieter Goossens, aan de luiers die den peys ofte victorie van Antwerpen luiden, te zamen 50 stuivers.

Omdat de voornoemde stad Antwerpen aan de zijde van Zijne Majesteit den koning van Spanje was overgegaan, heeft Rombout Verschuieren, ontvanger-generaal, geteld aan graaf Nicolo Cesis, door de handen van Peeter Dierix en Nicolaas Verelst met meester Jan Walschaerts, secretaris der Vrijheid, 204 rinsguldens 12 stuivers.

(Zie bijlage Litt. D.)

Dat Turnhout naar de overgave van Antwerpen nog steeds met Spaansche krijgslieden was geplaaagd geworden, bewijst de kerkrekening van 1585 waar wij het volgende hebben uitgetrokken :

25 Juni 1585.	Voor duytsvaert van eenen soldaat ontvangen	XXX	st.
20 " "	Isser eenen soldaet in de kereke begraven Daf met den luyen	id.	XXVII "
27 " "	Van eenen soldaet genampt Jan Baten van luyen	id.	VI "
3 Juli "	heeft eenen soldaat een misse doen doen	id.	VI "
10 " "	voor duytsvaert van luitenant van captyn Predely	id.	VIII "
24 " "	voor duytsvaert van eenen soldaet met de groote clock	id.	VI "
5 Aug. "	is er eenen soldaat gesenght (gezonken)	id.	0 "
14 " "	van eenen soldaet die in de kereke is begraven	id.	XXXV "
18 " "	is er eenen soldaat in de kereke begraven	id.	XI rg.
28 " "	gesenght (gezonken) de knecht van		

	den trompetter van den commissaris	ontv. 0 st.
15 Sept.	» voor duyтваert van eenen soldaet in de kercke begraven	id. VIII rg.
20 »	» in de kercke gegraven eenen capiteyn voor sepulture	id. IIIrgXII s.
27 »	» gegraven eenen soldaetsjongen Daf van luyden	id. 4 st.
3 Octobr.	» van duyтваert van eenen soldaet Daf van luyden	id. XX st.
6 »	» van duyтваert van eenen soldaet van luyen	id. VI st.
9 »	» Gedaen een misse van Requiem voor eenen Spandiaert van luyen	id. VI st.
19 »	» Gedaan een misse van Requiem voor den luitenant Vanroey	id. II rg.
19 »	» begraven een kint van een soldaet van luyen	id. 4 brasp.
28 »	» Isser begraven eenen soldaet metter groote clocke	id. VII rg.
5 Nov.	» gehouden duyтваert van captyn Baltten boven 18 pond was van luyen	id. XXX st.
9 »	» duyтваert van captyn Baltten Daf ontfangen in alles	id. XII st.

Den 18 December verleende den Grave Maurits van Nassau & & in de stad Middelborgh in Zeclant aan de ingezetenen der Vrijheid Turnhout, voor zekere gewichtige redenen hem daartoe bewegende Eene Sauvegarde luidend :

Maurits, Grave van Nassau, Catzenellenboge, Vianden Dietz Marquis Van der Vere ende Vlissinghen ende die van den Rade van State ge-committeert ter regeringhe der Vereenichde Nederlanden, allen onzen Colonnellen Oversten Ritmeesteren Capiteynnen, Lieutenanten officieren, Bevelhebberen, Krychsvolcke te voete te peerde ende te water

in dienste der voorn. provincien wezende ende alle andere van wat conditie die zyn die des tegenwoordighe sullen zin oft hooren lezen Saluyt, Doen te weten dat om zekere gewichtige redenen ons daer toe bewegende achtervolgende de accorde by ons gemaect metten Ingezeten van de Vryheyt van Turnhout ende gehuchten daer onder resortierende wij den zelven ingezetenen hunne huysen, schuieren, beesten vruchten, granen ende voorts alle heure andere goederen roerende ende onroerende in en onder de voorschreve vryheyt gelegen gestelt ende genomen hebben, stellen ende nemen oock dese in ons bescherminge ende sauvegarde om van alle overlasteren, geweld, plonveringhe, vuytteringhe ende alle andere schade onzer krychsvolckx bewaert ende bevryt blyven; consenterende en bewilligende dyenvolgende de Inwoonderren der voors. Vryheyt dat sy vry ende vranck aldaer zullen moghen comen en blyve woonen, henne landbouwinghe ende neringhe doen, ende ter plaetse daer zy te doen zullen hebben, ghaen varen keeren en wederkeeren met henne waren en coopmanschappen naer ouder gewoonte. Behoudelick dat zy niet en zullen moghen attenteren oft doen tegen t' welvaren dezer Lande is streckende op pene van verlies die sullen wesen te betalen aen Aert Jansse onzen Ontfanger van de maentelike contributie int Quartier van Breda en andere omlyggende dorpen alsulcke somme van penningen daer zy metten ge-committeerden by ons toe geauthoriseert, zullen zyn overcomen waeraf zy deerste maent sullen gehouden wezen gereet te betalen ende voorder elcke maent op den cant te doene voldoene zal aengaen versoecken daeromme en des niet te min gebieden, en bevelen u en expresselick dat zy in geender manieren de welvaert van de Ingezeten van voors. Vryheyt te overlasteren beschadighen berooven hinderen oft krencken aen lyve tegene heure huysen vruchten goederen of coopmanschappen en aen zelven te quotiseren belasteren met portificatien contributien t' zy haver, hoey, stroo of anderssins, immers ende in alle geval zonder authorisatie; maer dezelve onverhindert ende onbeschadicht in de voors. Vryheyt ende gehuchten te laten nemen henne gewoone landbouwinghe en zonder stoornis van onze brieven ende

sauegarde op de conditie voorgeroert volcomelicken doen ende laten genietende gebruyekende cesserende alle molestatie op pene dat men de overtreders van dese zal straffen ten exemple van andere, tzyalzó verre yemandt pretendeerde de voors. onderworpen oft oock met den zelven gehandelt, soo eest dat wij tzelve enz. (het perkament met drie regels schrift is hier verrot.)

Gegeven binnen der Stadt Middelborch in Zeelandt desen achttienden der maendt van December in den jaere ons Heeren XVe yf en tachtientich.

(GET. MAURICE DE NASSAU.)

Overigens zal men door de navolgende extracten, getrokken uit de rekening van Rombout Verschuere, ontvanger generaal van de contributiën der Vrijheid Turnhout in 1585, kunnen bemerken, dat men in genoemd jaar aldaar gedurig aan oorlogslasten was onderworpen. (Zie Litt^a F.)

1685.

Het verlies dat keizer Leopold met den Türkseken-Hongaarschen oorlog het vorig jaar had ondergaan, werd in 1683 hersteld. De Paus Innocentius XI, zeer ieverig voor den Godsdienst, hielp milddadig in de oorlogskosten door de grooté sommen die hij met verlof op een gedeelte der geestelijke inkomsten lichtte. Al de vorsten van het keizerrijk droegen het hunne bij om de rechten van hunnen keizer te ondersteunen. De keurvorst Maximiliaan Emanuël, Hertog van Beieren, muntte voornamelijk uit door zijnen heldenmoed voor het huis van Oostenrijk, alsmede door het getal krijgsknechten die hij gedurende den veldtocht van Hongarijen leverde. Hij trachtte zich waardig te maken van de hand der oudste dochter van den keizer, Maria Antonia Josepha, welke hij den 15 Juli van hetzelfde jaar huwde.

Met al dezen onderstand bedroeg het keizerlijk leger, zonder de Hongaren, 60 duizend man. De eerste krijgsverrichtingen van den veldtocht waren de belegering van Neuheusel, stormenderhand ingenomen, en den veldslag van Strigonie, waar vier duizend Turken sneuvelden, terwijl er maar 500 Christenen werden gedood. De vlucht van den Seraskier maakte de overwinning volkomen. Deze verliet zijn kamp, zijne tenten en vervoermiddelen met 26 stuks kanons. Het vervolg van dezen dag, 16 Augustus, was de inneming van de sterkte van Neuheusel, welke gedurende 57 dagen was belegerd geweest. Men maakte er zich door bestorming meester van. Assan Bassa verdedigde deze sterkte met dapperheid. Om zijne krijgsknechten sparen, stelde hij de christene slaven op de wallen, en wanneer de belegeraars op deze ongelukkigen hadden geschoten, kwamen de Turken met hun zwaard uit hunne loopgrachten en doodden som-

honderd Duitschers voor dat deze hen hadden gezien. Assan offerde alzoo meer dan 1200 slaven. De generaal Caprera liet zich op de bres dooden. Zijne dood deed evenwel de Turken den moed niet verliezen. Zij verweerden zich voet voor voet, doch werden meest allen in stukken gehakt. Alé, 2e Pacha, het overschot van zijne soldaten bijeengeschaard hebbende, wederstond een langen strijd en werd eindelijk in den Turkschen tempel door de Duitschers gedwongen zich over te geven, waarna al wat leefde, zonder aanzien van geslacht of ouderdom werd nedergesabeld.

Weinige dagen na de inneming der genoemde stad Neuheusel, schreef de Bisschop van Antwerpen aan de regeerders van Turnhout eenen brief, hen verzoekende eenen biddag en verleenende voorwaardelijk eenen aflat voor die Victorie, welke met het groot gelui aan de bevolking werd bekend gemaakt.

Middelerwijl dat de vooraangehaalde gebeurtenissen geschiedden, had men de klokken uit den Toren van St. Pieterskerk doen hergieten en verbeteren. Om de kosten hiervan te kunnen dekken, was men verplicht geweest van de kerkenrechten der uitvaarten te verhoogen. Deze werden bepaald als volgt: Uitvaart afzonder: Met het groot gelui 10 gulden, anders 15 gulden. Het 2^e gelui 4 gulden, anders 5 gulden. Het 3^e gelui 12 stuivers.

Voor de begraafplaatsen in de kerk 5 gulden 12 stuivers op den dag der begraafnisse.

Id. voor waslicht niet minder als 50 pond.

Voor het gebruik van het beste baarkleed 20 stuivers en verder 2 stuivers per dag.

» het wit baarkleed 15 stuivers en verder 2 stuivers per dag.

» gemeen zwart baarkleed met een wit kruis 4 stuivers en verder 1 stuiver per dag.

In de laatste 6 maanden van 1685 werden maar de volgende personen met het groot gelui in de Vrijheid begraven: de weduwe van Jan Van den Eynde, Id. Van Sandoel en de dochter van Mathijs Van Meurs.

Den 30^e Juni leverde het kwartier van Turnhout op bevel van

Z. Ex. d'Augusto, aan den Prins van Oranje 80 paarden te Poppel, alswanneer deze was trekkende van Breda naar Maastricht.

Om een geschil wegens de inning van beden te slechten, maakte de Vrijheid Turnhout voor die van Schoonbroeck, den 8^e Mei 1685 met de regeerders van het dorp Rethy een contract, dat wij onder de bijdragen Litt. G mededeelen.

Op het einde der maand Juli 1685 aanzocht de abt van St. Michiel te Antwerpen de schepenen van Turnhout het volgende verzoekschrift, bestemd voor H. H. de Hertogin van Zimмерen, te willen verzenden ten einde de machtiging te bekomen om een vrouwenklooster van Norbertinerssen te Turnhout te stichten, met verzoek hetzelve bij de genoemde Hertogin te willen ondersteunen.

Gemeld verzoekschrift luidde:

MADAME

Alsoo seecker Beggyntien van Mechelen over langen tyt geintentionneert synde geweest een clooster te fonderen van Nonnekens van onse Ordre tot Turnhout ende daer toe van my versocht heeft dry van myne Religieusen vyt ons clooster der Norbertinerssen alhier, hebbe tselve gedifculteert door manquement van suffisante aenwysinghe van middelen ende revenuen tot het onderhout ende subsistentie der voorschreve religieusen ende overmits op gisteren daer over genoechsame voldoeninghe ende volle appaisement ontfangen hebben, soo heeft my goet gedaght aen een soo salutairen werck oock de hant te leenen waerom de liberteyt neme van H. Hoocheyt ootmoedelyck te versoeken van gelieven tsamen te doen de gemelde Nonnekens te nemen als eene moeder onder haere protectie, ende aan de selve te vgunnen de permssie om tot Turnhout, plaatse van H. H. Juris dicti ende Heerlyckhey, een cloosterken te mogen oprichten alwaer sy sullen geobliigeert zijn te bidden den Almogenden voor de gesontheyt ende lanck leven van U. H. als oock voor de prosperiteyt van alle haere goede desynen t'welck oock myne plicht is te doen.

Ick verhoope t geluck te sullengenieten van U. H. in corten tyt alhier te lande te mogen comen begroeten ende mondelinghe assureren dat niemant meer als ick trachte te wesen Madame van U Hoocheyt den gehoorsaemsten dienaer en was onderteekend :

GERARDUS, APT VAN St MICHEL.

Den 6° Augusti werd het voornoemd verzoekschrift aan de voornoemde Hertogin met een gunstig advies overgemaakt, zeggende dat H. H. de goedheid zoude hebben dat bedoeld klooster onder hare goede genegenheid aan te nemen; dat hetzelfde zonder last voor de gemeente zoude wezen; dat het bij hen het brood zou winnen; dat de nonnen niet voornemens waren eenige kinderen te leeren of in den kost te nemen hetwelk tot nadeel zou strekken van het reeds bestaande klooster van het H. Graf. Dat de Prelaat met de nonnekens Turnhout was gekomen met het inzicht aan te koopen, of zich ergens in te stellen, intusschentijd dat de Schepenen het geluk mochten hebben dat het H. H. zal believeen hun de nonnekens voor hare kinderen aan te nemen; dat de Nonnekens hier alleenlijk zijn komen zien wat occasie van plaats hier voor hun zoude wezen, en dat zij bevinden dat er een huizing is omtrent het Hof van H. H.; want de kinderen zijn gaarne bij hunne Lieve Moeder en zij verhoppen dikwijls H. H. tegenwoordigheid, die zij hier tot hunne droefheid niet en vinden, enz. enz.

Op 3/15 December 1683 gaf H. H. hierop het volgende antwoord :

LIEVE GEMINDE,

Alsoo de heere Prelaet van Sinte Michiels met hem gevoecht de Nonnekens Norbertinessen ons hebben aensocht van hun te permitteren om binnen onse Stadt van Turnhout te mogen stichten een clooster van der selver ordre gelyck vyf de gevoegde missiven sullen connen sien soo en hebben wy daer op niet willen disponeren sonder ende alvorens UEE daer op te hooren oft datter eenighe redenen by UE souden connen worden aen ons gegeven die eenichsints aen deselve onse Stadt en derselver Geestelyckheit soodanig souden preindiciabel wesen

dat onse goede genegentheyt daer omtrent souden connen wederhouden; waer op wy dan met den eersten UEE bericht sullen verwachten.

Ondertusschen Lieve Geminde Ons Heere Godts sy met U
Creutsnach den 3/15 December 1683 Onderteekend MARIE.

Volgens een bevel gegeven uit Brussel den 31 Juli 1683 door d'Agusto moest het land van Turnhout eene tweede levering van 50 paarden aan den Prins van Oranje te Poppel doen.

In de zitting van de gecommiteerde der stad en lande van Turnhout dd^o 14 September gaf den heere hoofdschout te kennen : Dat alzo in dezer maand September is Hare Hoogheids geboortedag, hij de vraag opperde of men niet zoude goedvinden H. H. daar over te complimenteren met de gew one presenten, waarop de gecommiteerde besloten dat, aangezien den heere raad ende rentmeester Pauly, den volgenden Maandag naar Creutznach vertrok, zij goedvonden aan Hare Hoogheid met onderdanig respect te offeren ende op te dragen de gewone geschenken van twee stukken manufacturen van lijnwaad, de welke den voornoemden raad uit name der Vrijheid en Lande aan de zelve H. H. zal behandigen met recommandatie van Continuatie van hare genadige protectie ende feliciteringe van haren geboortedag, met de wenschinge van meer andere.

De secretaris werd gelast den gewonen brief van *Congratulatio* uit name der Vrijheid en Lande van Turnhout aan H. H. te schrijven.

Op dien brief gaf de Hertogin het volgende antwoord :

LIEVE BEMINDE,

De missive waarin UEd ons compt feliciteren over onsen geboorten dach is ons seer aengenaem geweest te ontfangen, ende met sonderlinge vergenoegen gesien de teekenen van genegentheyt der selve hebben willen laeten blyken door de twee stukken lynwaet, welke ons door onsen Raet ende Rentmeester zijn overgelevert, waer door wy bespeuren dat wy noch in versche gheheugenisse syn by onse lieve on-

derdanen, willende dan hyer mede UEd hartgrondelyck bedancken met verseeckeringe dat wy uyt slants moederlycke genegentheyt geen occasie sullen laeten voorbygaen om des slants interest ende welstant te betrachten.

Lieve Beminde, bevelen: UEd in Godtsheylige protectie.

Gegeven in onse residentie tot Creutznach den 4/14 Decembris 1683.

Opschrift : Onse Lieve Beminde die officieren ende gecommiteerde ter lantvergaderinghe van Turnhout.

1785.

Op den 4^{en} April van dit jaar werd de heer Joannes Van Cuyck als Rector van de rethorica in de latijnsche scholen te Turnhout aangesteld en dit in vervanging en op den zelfden voet zooals Mr Hoedlaer dit ambt had bediend.

Het vertrek van dezen geleerden rector, bij wien de Primussen van Leuven Antonius Van Gils, van Tilburg, en Adrianus Oomen, van Breda, in 1779 en 1780 de lessen der rethorica hadden bijgewoond, werd te Turnhout, niet zonder reden, betreurd.

In de maand April verzocht de heer Jacobus Liebrechts de toelating om op den Royschen loop omtrent Corsendonck eenen slagmolen te stellen, waartoe hij noodig had eene steigering van het water te maken op den loop.

Hierop werd een *Commodo* en *Incommodo* geopend, en ook bezwaren en moeijlichkeiten voorgebracht wegens de schade die deze inrichting zoude veroorzaken, namelijk aan de stadsmoeren.

De wethouders stonden die vraag evenwel toe, blijvende niettemin alle questien en moeijlichkeiten, die daar door zoude kunnen ontstaan met particulieren, ten laste van den verzoeker.

Aan het stellen van dezen slagmolen werd geen gevolg gegeven.

Den 20^{en} December verklaarde de hoofdschout de Fierlant dat er middelen moesten gevonden worden tot het opbrengen van 5300 gulden, die door de Burgemeester met 1° Januari 1786 ten kantore van de Staten te Antwerpen moesten betaald worden.

In het jaar 1783 werd er te Turnhout, ter puien afgekondigd :

Den 2° Januari, het placeart op het recht der koetsen, cheesen en paarden dd^o 10 December 1784.

Den 16^e dito, de ordonnantie van Z. M. dd^e 27 December 1784 rakende de desertie.

Den 20^e dito, id. id. dd^e 18 id. medebrengende pardon generaal voor de deserteurs der troepen van Z. M. voor de Nederlanden van zijne dominatie.

Den 50^e id. het bevel van den keizer rakende de kennis die de pastoors moesten geven aan de militaire veldkapelanen nopens de doopsels, huwelijken en begraafnissen der militairen dd^e 10 Januari 1785. Denselven dag, de declaratie van den keizer van 29 December 1784 rakende den civielen staat van de lidmaten der geestelijke huizen van beide geslachten vernietigd in deze landen.

Den 8^e Maart het placcaart dd^e 10 Februari te voren over de apostolique notarissen.

Den 17^e April het keizerlijk Edict van 20 Maart, verbiedende het inbrengen van het nieuwsblad, betiteld: *Courrier de l'Europe*.

Den 23^e September, de declaratie van den keizer van den 5^e der zelfde maand rakende de competente rechten van de militairen, welke zijn lidmaten der Staten van de vereenigde Nederlandsche provincien.

Den zelfden dag het Edict van Z. M. rakende het vervolgen en veroordeelen van de vreemde *enroleurs* dd^e 5 September.

Den 23 October de ordonnantie van Z. M. rakende de publicatie der edicten en ordonnantie ten tijde van de Zondagsche parochiale misse van 20 September.

Den zelfden dag, de verklaring van Z. M. voor de ersteltensisse in deze landen van de vrijheid der fabrieken van de linten dd^e 10^e der zelfde maand.

BIJLAGE A.

Anno 1583. Hadde *Philippus* Grave van Hohenlo eenen aenslag op den Bosch Capiteyn *Juliaan Cleerhagen* van Brussel, die getrouwt hadde een vrouwe van den Bosch, van den geslachte Erpe, die op hem hadde genomen het volck in de stadt te brengen, [alsoo hij oock dede. Hier over is den Grave van Hohenlo den XIX January by nachte met syn crychsvolek derwaerts getrocken, alwaer *Cleerhagen* hem selven met weynighen logheerde hart bij de Vuchterpoort. Hy clam selver met eenighen over de Hamaye (1) ende berghden hem in twee wachthuyskens op de brugghe. Smorgens na den achten als nu de poorte op ghinghe ende de val-brugghe nederviel, overweldichde hy terstont de wachte van de poorte, ende nam na weinighen resistentie de strate van de poorte in, belastende zijnen sergant genoemt *Cloot* met andere de bewaringhe van de Poorte, met bevel daer niet van te gaen, ten ware by laste van den oversten Yselsteyn. Dese liepen boven op de Poorte, om te beletten dat het schof niet nederghelaeten en soude worden, ende vonden den Poortier een oudt man daarmede alreede besich; waerom sy hem doorstaecten alsoo sy meenden, maer hy omkroopt in een duyster gat. Terstont quamen daer wel twee of drie duysent mannen, soo te voet als te peerde in de stadt, genoechsam sonder ordre, die allen sonder grooten tegenweer voorts liepen, eenighe langhs d'een zyde der mueren na de Sint Jans Poort, desgelycx aen d'ander syde, soo verre als het Cruysbroeders clooster is: Int midden liepen sy door de Cruyspoorte over de Reyerbrug bij he Postelstract, seer ordentelyck, mits dat de Grave van Hohenlo ende syn colonnellen noch in de stadt niet en waren, dien het belast was de Cruyspoort in te nemen, ende voorts op beyde zyden op de mueren hebben, mits dat de selve een voorstadt is, met poorten, wallen, ende grachten aen malcanderen gehecht. Beze drie toeganghen niet wel beset synde, by gebreck van gebieders, ende het volck te diep ingetrocken synde, hebben sy van eenige burghers, die in de wapenen

gekomen waren, wederstant gevonden, daerover een van haer peerden geschoten zynde, dede andere deynsen, siende eenich volck te peerde alreede opgeseten, om met den heere *Haultepenne*, die daer langhe kranek gelegen hadde, te vertreeken. Dit gesichte haer verschrikkende, keerden sy al vluchtende, ende jaechden haer gesellen die in quamen, oock groote verbaestheydt aen, ende hebben alsoo malcanderen in disordre gebrocht sonder merkelycke oorsaecke, soo dat het allés op de vlucht quam. Daerentusschen den sergant van *Cleerhagen*, die tot bewaringhe van der Vuchterpoort gestelt was, siende de stadt ingenomen, verliet met syn volck allenskens de wachte, het welck de portier merkende die totter doot gequetst was, ende siende syne vyanden vluchten, liet het schooff, soo hy best conde, nedervallen, waervan dat eenen balek noch open bleef, ende eenen anderen balek viel op een paert, waardoor het uyt ende inkomen genoch verhindert synde, noch grooter onordinghe ende verwerringhe veroorsaecte, hetwelk de burghers siende, (die van oudts in de wapenen geoeffent waren) meerder moet grepen, ende dronghen van alle canten op het cryghsvolk hart aen, die sy-gelyckelyck na de poorten van de stadt dreven, dat elk syn geweer nederwierp, soeckende haer alleen te salveeren, ende spronghen veel van de selve over de vesten, die meest al versmoorden, ende de rest, die noch in de stadt waren, die wierden geslaghen ende gevanghen. *Justinus van Nassou* Admirael van Hollandt die ontquam het noch, ende *Cleerhagen* hebbende alle devoiren aangewent om de soldaten in goede ordre te houden, ende meenende dat de Grave van Kohenlo de Poorte selfs gesloten hadde om het vluchten te beletten, ende siende eindelyck dat het een verwert werck was, soo spronck hy van den Cruystooren in het water, daer hy hem selven salveerden door hulpe van een Schots soldaet. Daar bleven wel 500 doot, soo verslaghen, als verdroneken, onder anderen *Ferdinand Truckses*, de broeder van Gebhard keurvorst van Cölen, van de burghers blevender omtrent vijftich ende oock soo veel gequetst.

BIJLAGE B.

Wy schepenen der poort en Vryhey van Turnhout certificeren mits desen dat voor ons gecomen syn dese nabeschrevene psoonen, certyden geweest synde Borgemeesters deser vryhey hebben respectiv by hennen eede vclaert dat elk van hen lieden voirder voirs. vryhey vuytgegeven heeft binnen den tyde van houder administratieve aen brandt keerssen boden loon en diergelyeken geleverd aen wachten soo opt casteel als andere wachten van de soldaten binnen deser Vryhey gelogeert wesende soo hier naer volgt, In den iersten Pieter Van Plas, Borgemeester deser Vryhey geweest synde in den jaere 1584 en 1585 tot St Jansmisse toe vuytgegeven binnen den selven tyde ter sacken als voiren 703 rg 1 st.

Hans Canters oyck Borgemeester geweest synde van St Jansmisse 1583 tot St Jansmisse 1587 vuytgegeven en betaelt ter sacken als boven 1060 5.

Wouter Dewilde naervolgende Borgemeester van St Jansmisse 1587 tot 1589 vuytgegeven en betaelt ter sacken als voren 507 »

Noch heeft Cornelis Stoops voor ons verclaert geleverd te hebben aen Claes Jacobs tegenwoordigen Borg^{mr}, nu buyten de Vryhey gereyst synde keerssen voor de somme van 88 0

Item certificeren wy schepenen voorg^t in den jaere 1584-1585 noch gecontribueert te hebben aen commissaris generael soo in gelde haver en hoy wel ter somme van 60 0 »

8160 10

Alles sonder argelist des hoireconde hebben wy schepenen voorn. den segel ter sacken der vs vryhey oft spatium van desen doen drucken op den 24 Maart 1591.

Ter ordonn: van vs. schepenen
onderteekent WALSCHAERTS,

BIJLAGE D.

Item alsoo de stadt van Antwerpen was overcomen aen de zyde van Zyne Ma^t heeft Rombout Verschuereu getelt aen Conte Nicolo Cesis deur handen van Peeter Diericx en Nielaes Velst schepenen metmeester Jan Walschaerts secretaris der vs. Vryheyd Daf de vs. Rombout egheene quitantie en heeft onfangen IIe IIII rg XII st.

BIJLAGEN

1585.

Extract uit de rekening van Rombout Verschuereu, ontvanger.

Item betaelt aen x Trompetters die voor het Heylich Saerament & onse Lieve Vrouw spelden op onse kermisse dach 'samen x guld.

Noch op den selven dach door Consent van schepenen ten huysse Pauwels onder de Lindé Cornelis Schuermans & ten huysse Peeter Gossens aen Luyers die den peys ofte victorye van Antwerpen luyden t'samen xxxvi stuyvers.

BIJLAGE F.

Extracten uit de rekening van Rombout Verschuereu eertijds ontvanger generaal van de contributien der Vryheyd Turnhout van den jare 1585.

Op den iersten juny 83 betaelt tot der gevanckenisse van Quirynd Andries in affairen der Vryheyd gevanghen wesende tot Berghen op Zoom IX rg. zeg IX rg.

Op den XII Juny betaelt ter saecken van sekere broot tot behoef van ettelijke duytsche soldaten gehaelt VII rg. XVIII st.

Op den XIII Juny 83 betaelt aen Jasp Stynen Weerdt in den tinnepot alhier van sekere verteerde costen ettelycke soldaten tot diversche reysen tsynen huysse by consente van scepenen verteert tsamen de somme van LXVIII rg.

Ten selven daghe betaelt aen enen bodé van twee diversche reysen gedaen in den Leger tot Stabroeck II rg. X st.

Ten selven daghe betaelt aen Goossen Verscheps voor zekere bier geleverd tot behoef van ettelycke duytsche knechten XIII rg. X st.

Op den XXV Juny 1583 betaelt aen Adriaen Druyts en Barth^e Franckaerts van een voeder hoye te voeren tot Steenberghen XXI rg.

Op den 1^e July betaelt aen Mr. hans Hoefnagel, chirurgyn van diversche curen van wegen der voorscreven Vryheyd L rg.

Op den XXIX July betaelt aen Pieter Vanvuyden van sekere bier geleverd tot behoef van soldaten van Colonnell Delamot IX rg.

Op den lesten July betaelt aen Pieter Vanmierde en Jan Gielens van seker poeder te voeren tot Herenthals XXX st.

Op den 1^e September 83 betaelt aen Daniel Gevarts van diversche reysen en diensten in affairen van S. Mat^t voor de Vryheyd gedaen XXX st.

Op den VII September betaelt aen Abram Lemmens van sekere keese geleverd aen Comp^{te} van mons^r Dehaultepennes V rg. XI st.

Op den IIIe November 1583 bet^t aen Jan Sibbs van zekere hoy geleverd in den leger tot Stabroeck V rg.

Op den VIIe Decembre betaelt aen hans Oyen ter saecken van een tonne biers die hy tot Bergen op den Zoom op de bane van Antwerpen in affairen der Vryheyd gevangen wesende voor rantsoen hadde moeten geven IIII rg.

BIJLAGE G.

Contract tusschen dese Vryheit Turnhout voor die van Schoonbroeck ende Corteynen ter eenre ende die regeerders van den Dorpen van Rethy ter andere syden.

Alsoo questie ende proces was ontstaen in den souverainen raede van Brabant tusschen die regeerders der Vryheit van Turnhout suppleanten, tegens die regeerders der Heerlykheyd van Rethy reseribenten, tds oorsaecken der personele settingen tot last van die ende d'andre afdryvers affgheset ende gemaent soo syn partyen naer voorgaende ondersoek van wedersyts sittinghe genomen overcomen en veracordeert in voeghen en manieren hier naervolghende te weten dat des supplianten innegesetenen wesende afdryvers onder de reseribenten sullen over de settinghe van de jaeren 1674, 1675, 1676 ende 1677, by die reseribenten ghedaen, opleggen en betaelen vyffentneghentich Beden ofte termynen over de goederen onder reseribenten ghelegen en by der supplianten innegesetenen gebruykt ende dat tusschen dit ende Kerssemis ierstcomende ende aengachende de voordere jaeren dat die selve der supplianten Innegesetenen over die voernoemde goederen sullen voldoen en betaelen de Beden soo ende gelyck de selve by die reseribenten syn affgheset, sullen die reseribenten int toccomende continueren op den ouden voet behoorlyc by de settinghe te doen gelyc hun voor desen heeft gedaen de gheinteresseerde geheel daertegens in cas van exces waermede dit proces comt te cessereren.

Aldus ghedaen bij den heere ende Mr Marcus Pauly en Thomas Staes hun sterckmaeckende voor die suppten de Drossaert Rampaert, Servaes Willems, Willem Maes, Hendrik Lemmens, Jos. Staes, Jan Mertens, Nicolaes Truyens ende Jan Bleyens, schepenen &a. Vgaedert op den 8e May 1683 ende was onderteekent d'originéel deser Mareq Pauly, J. Rampaerts. Onderstont ter ordonnantie van die van Rethy bovengenoempt (geteekent) P. Vandenbroeck:

